

DELO ŽIVLJENJE

glasilo delovne skupnosti tovarne obutve alpina žiri

LETNIK 16

ŠTEVILKA 4

ŽIRI, APRIL 1977

Poslovni uspeh leta 1976

Poslovno leto 1976 smo zaključili ter ugotovili, da smo poslovali dokaj uspešno. Že v začetku leta smo se dokončno odločili, da bomo pričeli z gradnjo nove proizvodno-skladiščne hale. V mesecu maju smo po zbrani dokumentaciji uspeli zagotoviti potrebna sredstva ter junija pričeli z gradnjo. Z odplačili anuitet bomo pričeli v letu 1977, največji delež pa odpade na leto 1979. Poleg navedenega bomo morali zagotoviti še dodatna sredstva za dokončno izgradnjo hale. Glede na to, da smo investicijsko sposobni, upamo, da bomo zmogli sami, v nasprotnem primeru pa s pomočjo naše poslovne banke.

V aprilu je prišel veljati zakon o zavarovanju plačil med uporabniki družbenih sredstev, na podlagi katerega smo morali poravnati dolgove v 15 dneh po prevzemu blaga. V začetku smo imeli težave zaradi pomanjkanja sredstev, zato smo si pomagali z menicami. Ko je ta predpis v celoti zaživel, smo lahko ugotovili, da je tudi naši delovni organizaciji izboljšal likvidnost. Tudi mi smo prejeli precejšnje število menic, predvsem ob periodičnih obračunih, ki smo jih uporabili za odplačilo dolga zapadlih obveznosti ali pa smo jih predložili SLUŽBI DRUŽBENEGA KNJIGOVODSTVA na vnovčenje.

Za leto 1976 smo ugotovili dohodek po plačani realizaciji. Zaradi navedenega načina ugotavljanja dohodka smo ob periodičnih obračunih izkazovali negativne rezultate. Ob zaključku leta smo uspeli zmanjšati na plačano realizacijo oziroma smo jo precej približali fakturirani, kar se je odrazilo v boljšem poslovnem uspehu.

Ce na kratko analiziramo glavne pokazatelje uspeha v TOZD proizvodnja ugotovimo, da smo dosegli za 6% večji celotni dohodek v primerjavi s preteklim letom, medtem ko je dohodek porasel za 24%. Pri analizi materialnih stroškov smo ugotovili, da so nekateri zelo porasli. Amortizacije po predpisani stopnji smo obračunali za 40 odstotkov več kot v preteklem letu, medtem ko je amortizacija nad predpisano stopnjo znatno nižja od lanskoletne.

Dohodek smo porabili za pokritje pogodbenih in zakonskih obveznosti, ki so porasle za 34% v primerjavi s preteklim letom, osebni dohodki so porasli za 20%, ostanek dohodka za poslovni sklad,

sklad skupne porabe in rezervni sklad pa je porasel za 11%. Del ostanka dohodka smo namenili za potrebe družbenih služb, tj. za pokritje obveznosti po podpisanih samoupravnih sporazumih.

V TOZD prodaja je v primerjavi s preteklim letom

porasel celotni dohodek za 15%, prav tako pa so tudi precej porasli materialni stroški. Amortizacije po predpisani stopnji smo obračunali za 69% več, amortizacija nad predpisano stopnjo pa je nižja za 6%. Dohodek je porasel za 64%. Prav tako, kakor v TOZD proizvodnja so tudi tu zelo porasle pogodbenne in zakonske obveznosti in sicer za 60%, osebni dohodki so napram letu 1975 porasli za 34%, ostanek dohodka za poslovni sklad, rezervni sklad in sklad skupne porabe za 135%, za pokritje obveznosti po samoupravnih sporazumih smo namenili v primerjavi s preteklim letom za 47% več.

Zaloge obutve so v TOZD proizvodnja po stanju 31. 12. 1976, v primerjavi s preteklim letom višje po količini za 17

odstotkov, po vrednosti pa za 7%. V TOZD prodaja so zaloge domače obutve nižje po količini za 22%, po vrednosti za 8%, zaloge tuje obutve pa so po količini nižje za 0,9%, po vrednosti pa za 14% višje.

Ce ocenjujemo uspeh delovne organizacije leta 1976 v primerjavi s preteklim letom lahko ugotovimo, da je po ostanku dohodka nekoliko solidnejši in to predvsem v TOZD prodaja, seveda pa ne smemo mimo dejstva, da do neke mere tudi na račun nižjih osebnih dohodkov, predvsem v TOZD proizvodnja. Kljub temu pa lahko trdimo, da je uspeh leta 1976 vsekakor ugoden start za poslovanje v letu 1977.

Ana STRLIC

Kaj napraviti, da bodo delavci res odločali

Načela so znana. Zato nič o tem.

Hujše je v praksi; odločanje je še vedno bolj malo v rokah delavcev. Kaj storiti?

Samoupravna delovna skupina je, po mojem mnenju, dobra priložnost za to.

Treba je namreč vedeti, da lahko vodi, odloča, upravlja le tisti, ki je seznanjen, ki pozna problematiko, možnosti za reševanje vprašanj.

Tako bo torej smisel samoupravnih delovnih skupin zlasti v tem, da delavci lahko

posredujejo svoje predloge, mnenja, stališča, sklepe... Na drugi strani pa, da se preko svojih predstavnikov (vodij samoupravnih delovnih skupin) seznanijo z vso problematiko in podatki, ki jim bodo pomagali do smotrnih zaključkov.

Tako, vidite, bo ta vsestranski pretok informacij pomagal k smotrnejšemu delu in gospodarjenju v vseh delovnih sredinah, na vseh delovnih mestih.

Tudi kontrola izvrševanja samoupravnega dogovorjenega

dela bo tako lahko boljša, ker bo sprotna, tovariška, ustvarjalno-kritična.

Tudi merjenje rezultatov dela bo lahko tako bolj pošteno, spodbudnejše...

Ugotovili smo torej, da pri informiranju gre za vodo na mlin samoupravljanju.

Nismo še govorili o vaših delegatih, članh delavskih svetov in drugih. Sodim, da jim bo ob takem pretoku informacij, izredno olajšano delo.

Tudi sklepi bodo bolj v interesu vseh delavcev.

In kakšna bo ob vsem tem vloga informacijske službe?

V glavnem tri: 1. zbiranje gradiva iz samoupravnih delovnih skupin in drugih virov (zlasti strokovne službe, samoupravni organi in DPO).

2. selekcija tega gradiva, opredelitev (klasifikacija) in primerno odlaganje

3. posredovanje ustrezno prirejenih informacij vsem uporabnikom (od direktorja do vsakega delavca).

Razumljivo, da bo za to potreben določen sistem. Pravkar ga vzpostavljamo. Baza informacij pa naj ostane med ljudmi, med delavci. Zato računam, da bodo samoupravne delovne skupine zaživele, zlasti po seminarjih za vodenje teh skupin.

Nejko PODOBNIK

Vodi, odloča, upravlja le tisti, ki je informiran

alpina

30

let
tovarne obutve žiri

ve o plastiki

po področju

za leto 1977

Stane Intončič

Odmevi na članek: Naše mnenje — Odmevi na članek: Naše mnenje

Nihče nima pravice razbijati enotnosti in zavesti

Bil sem izzvan, zato nekaj besed v zvezi s člankom, ki je bil objavljen v zadnji številki lista Delo-življenje. Napisali so ga delavci iz proizvodnje PU izdelkov, kot odgovor na Informator. Delavci se niso strinjali z nekaterimi stvarmi. Ker je ta članek zelo razburil duhove v naši delovni organizaciji, bom poskusil odgovoriti na nekaj vprašanj.

Kot prvo najbolj sporno je provokativno vprašanje, zakaj 15. februarja 1977 niso povabili na kolegij Stanka Mrlaka, na katerem so govorili o previsokih OD v TOZD plastika. Pojasniti moram, da kolegij sklicuje direktor vsak torek ob 7. uri in to brez posebnega vabila. Na prvem kolegiju je bilo dogovorjeno, da se kolegij zbira po ustaljeni praksi, kot sem že navedel, s pripombo, če bo kdo slučajno pozabil, ga bo tajnica telefonično poklicala. 15. februarja sem se že pred 7. uro pogovarjal z zunanjimi partnerji, kar je trajalo tja do pol osmih. Iz prakse vem, da je za razprave na kolegiju čas zelo skopo odmerjen, zato niti nisem več odšel na se-

v TOZD plastika ustvarila enotnost vseh delavcev v proizvodnji, skupno z vodstvenimi in vodilnimi. V glavnem je k temu pripomogla organiziranost delovne organizacije.

Zato poudarjam, da nima nihče pravice razbijati te enotnosti in zavesti. Zakon o združenem delu nas obvezuje, da z delovnimi sredstvi, ki so nam dana v upravljanje, čim več naredimo, da z izdelki zadovoljimo čim več kupcev, tako z dobavnimi roki, kakor tudi s kvaliteto. Delavci v temeljni organizaciji združenega dela pridobivajo dohodek odvisno od produktivnosti živega dela in uspešnosti upravljanja in gospodarjenja z družbenimi sredstvi, kot s svojim in družbe-

pravek norm. Poudarjam pa še enkrat, da osebni dohodki v plastiki niso previsoki, ampak so pre nizki drugje, posebno v šivalnici. To je tisto jedro, kjer bi se veljalo zamisliti — zakaj je tako in enkrat za vselej problem rešiti.

Verjemite, če bi upoštevali vse dejavnike, ki vplivajo na pridobivanje osebnega dohodka, bi se tudi storilnost dvignila. Tako pa se nekaj let nazaj ni nič bistveno spremenilo. Ko že pišem naj povem, da me moti naslov v Delu-življenju, ki se glasi TOZD Obutev žiri večina za novo halo. Res je, da bo šlo več-

no sredstev za te investicije. Vendar mislim, da bi se moralo glasiti TOZD Proizvodnja — večina za halo, ker je bil zaključni račun narejen še po stari organizaciji in je zanesljivo tudi obrat plastike prispeval kakšen dinar za omenjene investicije.

Se eno pripombo. Človeku ne gre v račun, posebno če se trudi že vrsto let v Alpini za čim boljše delo in uspeh; prideš v dani situaciji, v kakršni trenutno smo, z edinim možnim sprejemljivim predlogom pred odgovorno osebo — pa zato na hitro postaneš demagog. Zato poudarjam, da v TOZD Plastika ne

zganjamo nobene demagogije. Menim, da je to za nas nesprejemljivo.

V plastiki je pomanjkanje delovne sile in ljudje delajo ob nedeljah, praznikih in tudi veliko noči. Vse samo z enim ciljem, da se izpolnijo plani, zadovoljijo kupci. V to so se vključili tudi izmenovodje in mojstri, da z vsemi silami razširimo ozko grlo — vse za čim boljše uspeh TOZD Plastika, delovne organizacije in naše celotne samoupravne družbe.

Se morda motim?

Stanko MRLAK

Osvetlilimo še drugo stran medalje

Vsakdo ima pravico pisati v naše glasilo Delo-življenje, toda kdor si to pravico vzame, bi bilo zaželeno, da polzkuša stvar prikazati čim bolj realno. Zato smo se namenili, da osvetlilimo še drugo stran medalje.

Besede kot, kje smo bili prej, ko je imela plastika manjše dohodke, niso točne. To ugotovimo, če pogledamo lanske letošni skupni povprečni dohodek, ki znaša za plastiko 38.271,00 za montažo 7 pa 36.023,00, se pravi, da je že lani imel oddelek plastike za dobrih dvesto tisočakov višje osebne dohodke. Prav bi bilo, da bi vodilni plastike delavce pravilno informirali.

Kar zadeva dejstvo, da so imeli bolj enostavne podplate, je res, res pa je tudi, da so prav tako v TOZD Obutev norme različne za natikače, ali težke planinske čevlje. To torej ni tehten razlog za tako visoko presežanje norm.

Omenjate pomanjkanje delavcev. Tudi to je res, toda isto je bilo tudi v TOZD Obutev; prav tako se je delalo ob nedeljah in prostih sobotah. Toda, to ne vpliva na višino povprečnega osebnega dohodka.

Ne bi želeli, da svoje neupravičene norme valite na slabe pogoje dela — zrak. Lahko povemo, da po zadnjih meritvah v plastiki škodljivost ni prekoračena, prekoračena pa je v oddelku šivalnice, v oddelku, kjer so najnižji osebni dohodki v OZD.

Glede »fovšije« osebne dohodka pa je naše mišljenje takole: Nobeden ne trdi, da so osebni dohodki, ki jih je dosegla plastika v januarju in februarju preveliki, še zdaleč ne, toda vsi pa trdno vemo, da v dani situaciji, ko nas čaka dograditev hale, razširitev kurilnice in nadzidava mizarske, da v tovarni tako visokih osebnih dohodkov ne moremo izplačati. Zato je prav, da vsi zategnemo pas in spravimo še to do konca.

Ne pa, da se tega zaveda samo del OZD. Ravno tako dolgov za halo in stroške za

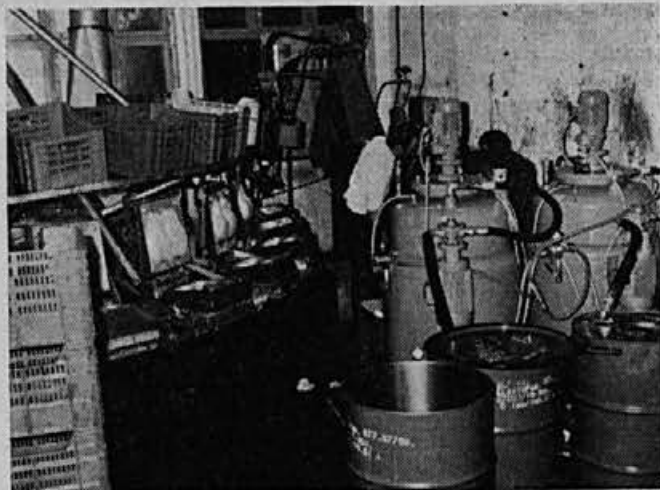
novi opremo ne bo plačeval samo TOZD Plastika, temveč celotna OZD. Zato je tudi prav, da smo pri delitvi ustvarjenega čim bolj enaki, seveda tu naj spet velja pravilo po vloženem delu.

Na kakšni ravni je produktivnost v montaži, je verjetno jasno vsakemu, ki tam dela in ki je nekaj delal, zato je nesmisel pisati o ne vem kakšni zavesti v TOZD Plastika.

Prav bi bilo, da bi sporazum o združitvi TOZD v DO, in drugi samoupravni predpisi, zlasti kar zadeva delitev sredstev za osebne dohodke, vnaprej bolje in pravičneje določali razmerja med delavci raznih TOZD.

Tako bo manj slabe volje, pa več uspehov vseh nas.

Jaka Bogataj

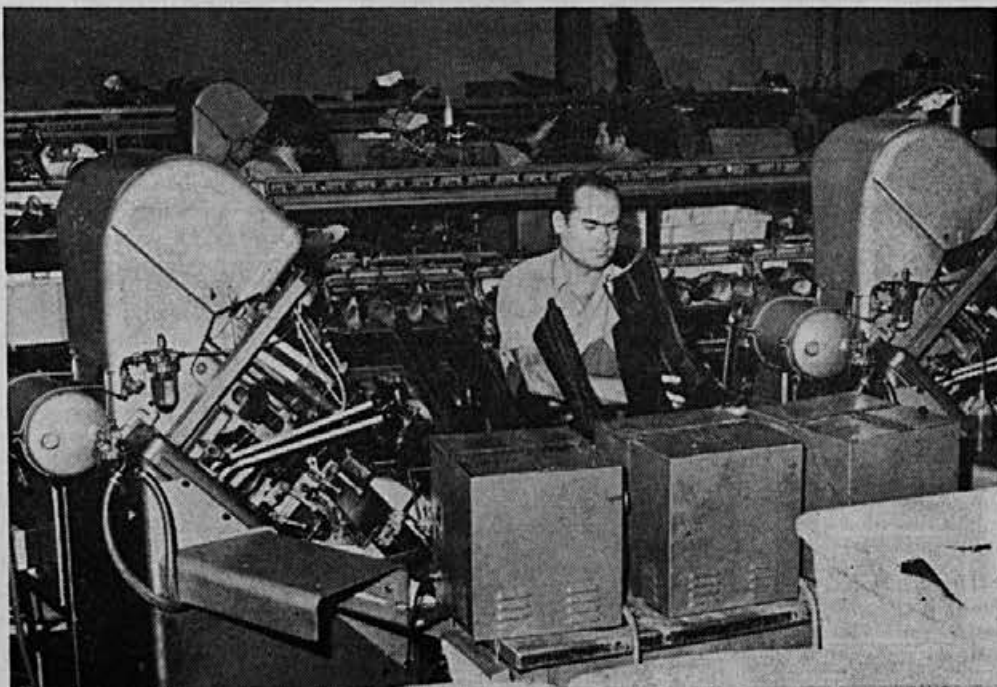

Naš cilj — izpolnitev plana in zadovoljitev kupcev

jo. Verjetno pa, tudi če bi bil prisoten, se stanje ne bi spremenilo. Nekateri so bili prisotni in se tudi strinjali s pripombo, ki je bila objavljena v Informatorju, za katero delavci pravijo, da jo črtajo. Opozoriti moram še na nekaj, da so nekateri pozneje izjavili, ko bi vedeli za to pripombo, bi ne dovolili, da se objavi. Težko je soditi človeka, kako resnično misli, vendar dvoličnost ne more uspevati, posebno pri vodilnih, ki težko pridobijo zaupanje podrejenih. Z ostalimi pripombami se v glavnem strinjam s pisci članka. Res je, da norme med oddelki niso povsem usklajene. Vendar, tu je treba vedeti, da je obrat PU izdelkov še razmeroma mlad, v polnem razvoju, da so delavci v mesecu januarju in tudi še sedaj delali res z članom in največjo zavestjo. Poudarjam, da sem si vedno želel takega delovnega zanaša, odkar sem v obratu plastike. Upoštevati je treba tudi posebnosti samo tega dela in pogoje. Verjemite, da je bilo potrebno vložiti veliko truda da se je

nim minulim delom v temeljni organizaciji in v drugih oblikah združenega dela in sredstev, kot tudi od nenehne prilagajanja proizvodnje in opravljajo druge dejavnosti, tržnim pogojem, potrebam družbe in odnosom, ki jih delavci samoupravno urejajo. Dohodek, ki ga delavci pridobivajo v temeljni organizaciji je materialna osnova njihove pravice, da odločijo o pogojih in rezultatih svojega dela, glavni nagib za delo in merilo za uspešnost proizvodnje ter opravljanje druge dejavnosti temeljne organizacije in odgovornost delavcev za uspešno delo in uspešno razpolaganje z družbenimi sredstvi, ki jih uporabljajo.

Da bi se to razpravljanje o osebnih dohodkih med TOZD Plastiko in ostalimi oddelki ne vleklo v nedogled, ker bi le škodovalo skupnim ciljem, je bilo dogovorjeno, da ko se preselimo v nov delovni prostor, kjer bodo tudi pogoji dela boljši in vključen verjetno tudi kak nov stroj, naj se pripravi predlog za po-

Pravilni dohodkovni odnosi — večji uspeh

Zagrebaški in beograjski sejem v znamenju dveh vrst obutve

Na obeh sejmi smo videli, da bomo imeli še naprej dve vrsti obutve: s širo in ozko konico kopita. Pri ženskih in moških modelih je mnogo peta izdelanih iz spodnjega usnja — zidane pete. Barva zgornjega usnja je pogosto poleg običajnih barv v barvi naravnega usnja, z raznimi dodelavami.

Za mlade so modeli v kavboj izvedbi, visokimi petami in naravnih barvah. Pri moški obutvi je značilno veliko visokih peta, zgornji del pa je v mokasin izdelavi.

V naši delovni organizaciji smo imeli izbiro kolekcije že pred sejmoma.

Marsikomu se bo zdelo neprimerno, da kolekcijo izdelamo že prej. Treba pa je vedeti, da imajo vsi proizvajalci kolekcijo izdelano, še preden pride na sejem. Na sejmi jih jo kvečjemu dopolnjujejo. Resen kupec tako lahko dobi kolekcijo že pred sejmom.

Ogled sejma je namenjen, da ugotovimo, če smo pravilno izbrali. V nasprotnem pri-

meru je še vedno možna zamenjava modelov, če pride do sprememb. Izbira mora biti prej, da lahko vse pripravimo pravočasno — za prihodnjo sezono. Zato morajo biti tudi naročila proizvajalcem sporočena pravočasno, če želimo, da bo vse izdelano do roka.

Za potrošnika je razveseljivo, da bodo lahko hodili udobno, ob tem pa še moderno obuti.

Franc Jesenko

Del kolekcije iz našega športnega programa

München je za nami

Kaj smo opazili na sejmu ISPO 1977

Smučarski čevlji

Obilna ponudba smučarskih čevljev iz prejšnjih let se je ponovila. Še bolj kot v preteklem letu prihaja do izražanja selekcija, ki šibke izključuje, močne pa jača. Težko je predvideti, do kje bo šla ta tekma. Dejstvo, da je Nordica kot najmočnejši proizvajalec smučarskih čevljev prvič znižala cene, da misliti. Ali je to posledica zalog, ki so nastale v trgovinah zaradi velikega apetita trgovcev po čevljih Nordica, ali pa politika, ki naj bi izključila določene konkurente? Vsekakor kaže to na nadaljnje zaostritve pri cenah smučarskih čevljev.

Novosti: Vsi kupci so v glavnem govorili o nekaterih čevljih, ki pa so bili le delna novost. Predvsem je zbudilo zanimanje dejstvo, da je sicer konzervativna Nordica razstavila 4 nove modele s takimiimenovano »bandaž«, to je trodelni čevlji. Čevlje so ocenili kot dobro preštudirane in dodelane, brez večjih napak, ki so običajne pri prvem modelu. Lansko leto je

podobne modele z več hudi mi napakami prinesla Firma Caber, ki pa se je pozneje večini teh modelov odpovedala.

Naši kupci so mnenja, da bi Alpina morala prinesiti tovrsten model za prihodnje leto, ker je bila Nordica vedno zanesljiv kašipot. Predvsem so se za ta model ogrevali dobri poznavalci športne obutve.

Zelo opazna je bila tudi razlika v izbiri barv in kombinacij pri smučarskih čevljih. Nordica in večina italijanskih tovarnih imajo kolekcijo v pastelnih barvah, pri modelu sta večinoma uporabljeni samo dve barvi, le v redkih slučajih so zaklopke v nevtralni beli barvi. Večinoma so tudi podstavki zaklopke in vzvodi v eni od obeh barv iz kombinacije.

Drug model, ki je bil tudi v središču zanimanja, je bil dvodelni čevlji firme Garmont z ustopom od zadaj. Teža tega čevlja je le 900 gr. Ima sicer nekatere manjše napake, ki pa jih ne bo težko odpraviti. Vzor temu modelu pri liniji je ameriški če-

velj Scot, ki je že 5–6 let na tržišču, le da so sedaj vnesli vanj talijanski smisel za oblikovanje in težnjo po lahkotnosti in nizki teži.

Firma Dynafit je skonstruirala nekakšen čevlji — stroj, ki ima sicer nekatere izvirne zamisli in lahko tudi tehnološko dobre strani, je pa izredno grd, kompliciran, drag in le kot tak lahko privlačen za nekatere.

Tekaški čevlji

Firma Adidas je vnesla nemir v sicer dokaj konzervativen program tekaških čevljev in vezi.

S pojavom vezi in čevljev Adidas po novem konceptu so skandinavski proizvajalci vezi in čevljev takoj začutili nevarnost, zato so se zbrali okoli vodilnega proizvajalca vezi za tekaške smučke Rote-fella in izdali svojo tabelo predpisov za novo obliko vezi in podplatov pod imenom »Racer norm.« Prej so preštudirali dobre in slabe strani okovja Adidas, kot tudi podplatov, obenem pa ugotovili, do kje segajo zahteve patenta Adidas.

Osnova za nove podplate je sedaj znana, vendar pa moramo računati s tem, da se bodo tako podplati kot vezi še nekaj časa spreminjali in izpopolnjevali.

Mnenje naših kupcev tekaških čevljev o novi obliki podplatov v prihodnji sezoni je precej enotno: prihodnje leto bo lahko že ca. 1/3 tekaških čevljev z novimi podplati po »Racing normah«.

Pri proizvajalcu podplatov v hali II je bilo vedno veliko obiskovalcev, tako da sem šele pri tretjem obisku prišel na vrsto. Tudi to govori, da bodo tudi ostali proizvajalci tekaške obutve preusmerili proizvodnjo vsaj delno na nove podplate.

Na povabilo predstavnika firme Silva sem obiskal proizvajalca okovja za tekaške smuči AB Bröderna Kjellström g. Jana Söderberga. Tu so povedali svoje izkušnje, ki izvirajo iz poizkusov njihovih okovja in čevljev s podplati firme Uhl »Suveren«. Pri preizkusni nošnji, to je teku v skupni dolžini 1000 km so se izkazali podplati dobro, vendar temperatura ni padla pod —20 stopinj Celzija.

Ceprav bo poraba tekaških čevljev še nekaj časa naraščala, je konkurenca vedno hujša. Severnjaki so uvideli, da izgubljajo položaj in so izboljšali svoje kolekcije. Materiale, ki jih uporabljajo so odlični in se naši sploh ne dajo primerjati z njihovimi.

Močan proizvajalec tekaških čevljev so Italijani. Mu-nari skuša prodati svoje tekaške čevlje Montani in pri-

tiska z nizkimi cenami. Caber je že razvil novo obliko podplata pod svojim imenom, San Marco pripravlja isto. V nižjih cenovnih skupinah za nas ni prostora, ker so proizvajalci vzhodnih in daljnovernih držav za 20 in več odstotkov cenejši od nas. Zgornjo skupino držijo Skandinavci.

Zavedati se moramo, da vsi izboljšujejo kvaliteto in če jo ne bomo tudi mi, bo naš izvoz v tekaških čevljih hitro padel. Prednost, ki smo jo dosegli s pravočasno vključitvijo v naš program ne more biti nadomestilo za kvaliteto in ceno.

Reklamacije, ki jih prejmemo, se nanašajo na:

— odlepljenje podplatov zaradi slabega kosmatenja in lepljenja

— odlepljenje podplatov zaradi slabega stiskanja ohlajenih podplatov

— pokanje plastike pri nizkih temperaturah

— odpiranje lica pri cep-ljencu

— nepravilno ojačanje pod-platov — členki

Naša naloga je izboljšati kvaliteto dela in materialov, slediti novostim na trgu in prinašati izboljšave v program pred drugimi. Le na ta način bomo lahko obdržali naše mesto v izvozu tekaških čevljev.

Janez Žakelj

Naša kolekcija na ravni drugih

Sredj meseca januarja smo poslali v prodajalne prve količine pomladnih modelov. To so v glavnem bolj zaprte sal-onke. Od nabavljene obutve pa v teh pomladnih mesecih prihaja v prodajalne moška in otroška obutve. Po prvih podatkih je prodaja dobro stekla, zlasti se dobro prodaja moška obutve. Na žensko Alpina kolekcijo je več pripomb zaradi slabe kvalitete, model sam pa so dobro ocenili.

Angro kupcem v tem času prodajamo v glavnem delavsko obutve, planinsko obutve pa začnemo dobavljati v mesecu aprilu. Kolekcija planin-skih čevljev je zelo pestra, tako, da si model lahko izbere zahteven planinec, pa tudi tisti, ki dela le krajše izlete. Ugodno oceno so dali tudi naši kupci, s katerimi že imamo zaključene posle.

Ceprav se je pomlad 1977 šele pričela, pa smo v Portorožu skupaj s poslovo-dji naših prodajalcev naročili obutve za sezono jesen—zima 1977. Predloženo kolekcijo so

dobro ocenili, pogoj za dobro prodajo pa je tudi kvalitetno izdelana obutve. To velja za tisto, ki je izdelana doma ali nabavljena drugje.

Pred zaključnim izborom kolekcije je komisija poslovodij in vodstvo prodaje obiskalo sejme v Bologni, Beogradu in Zagrebu. Po pregledu obutve na teh sejmi smo vzporedili našo kolekcijo s kolekcijami na sejmi. Naredili smo še nekaj sprememb v barvah, v glavnem pa smo ugotovili, da je naša kolekcija na ravni drugih izdelovalcev obutve.

Pred začetkom naročanja na konferenci, smo o naših ugotovitvah in modnih tendencah seznanili tudi ostale poslovodje, ki se sejmov ni-so udeležili. Prav tako smo letos dali poseben poudarek prodaji smučarskih čevljev. Poslovodjem so bila dana točna, strokovna navodila, kako prodajati smučarske čevlje, na kaj je treba kupca opozarjati, da bo z obutvijo zadovoljen.

Silva Bajt

Dopisujte v Delo—življenje

Delo, življenje in uspehi v obratu na Colu

V našem glasilu v zadnjem času beremo v glavnem samo kritike, o težavah v proizvodnji in drugje. Sodim, da se na Colu lahko bolj pohvalimo, saj smo kar vesel naših delovnih uspehov.

14. marca je v obratu na Colu, ki je nekoliko obnovljen, zabrnjen tekoči trak — s 35 delovnimi mesti. To je trak, ki je počival več kot leto dni in je stal nekdanji več starih milijonov. Sedaj pa je v obratu na Colu napravil, lahko rečemo, tehnično revolucijo, če upoštevamo, da smo imeli do sedaj leseni trak, kakršnega so uporabljale šivalnice takoj po osvoboditvi.

Da ne bi člani našega kolektiva »počivanje« omenjenega traku napak razumeli, imam pojasnilo, da je ta trak zaradi organizacijskih in tehnoloških sprememb v podjetju odpadel. Še bolj natančno: z združitvijo lahke in težke šivalnice je bil odveč.

Se ena pridobitev: tudi toplava voda je po petih letih pričrkljala v naš obrat.

Tudi prepotrebni telefon imamo, skladišče — in končno tudi kuhinjo z jedilnico.

Kaj pa kvaliteta, storilnost, odnos in osebni dohodki?

Naš obrat je najmlajši v Alpini. Ne samo po letih, ampak tudi po ljudeh — delavcih. Zatorej je kvaliteta za nas večni problem, čeprav temu posvečamo veliko pozornosti. Toda tudi kakovost se iz leta v leto izboljšuje. Naj

le na kratko omenim, da smo v obratu na Colu delali gornje dele za škornje, otroško obutev vseh vrst, opanke, tekaške in notranje golenice.

Za storilnost lahko trdimo, da smo jo posebno v zadnjem času znatno povečali.

Prepričan pa sem, da bomo s pomočjo novega traku leto v bodoče še povečevali. Seveda je storilnost odvisna še od nešteto dejavnikov, kot je količina posameznih artiklov, zahtevnost le-teh in drugih.

Medsebojni odnosi — odnosi, ki jim marsikdo posveča bore malo ali nič pozornosti, so v našem obratu dokaj dobri, kar za matično podjetje

ne moremo trditi. Seveda je znano, da se v večjem kolektivu, v katerem je tudi več raznih problemov kot so: proizvodni problemi, nepravilno razdeljeni osebni dohodki, želja za položajem, itd., odnosi vedno le slabšajo.

Moje osebno mišljenje je, da bi se v našem podjetju marsikaj izboljšalo, če bi se izboljšali medsebojni odnosi. Veliko bi se v naši OZD izboljšalo tudi materialno stanje, če bi se vsak, poudarjam, vsak član kolektiva na svojem delovnem mestu le nekaj odstotkov bolj prizadeval.

Osebni dohodek v našem obratu je znašal v letu 1976 povprečno na posamezno delavko okrog 3000 din. V letošnjem letu se je le-ta s povišanjem in višjo storilnostjo dvignil na 3450 din za pretekla dva meseca. Narobe bi bilo, ko bi bili s temi osebnimi dohodki zadovoljni. Smo pa optimisti in upamo, da bomo v prihodnosti z marljivim in vestnim delom zaslužili še kakšen dinar več.

Marjan ŠPEH

Delovni pogoji v šivalnici se morajo izboljšati

Že pred združitvijo obeh šivalnic sem opozorila tehnično službo, da bodo nastopile težave zaradi večjih koncentracij hlapov organskih topil, vendar takrat opozorila nihče ni jemal resno.

Nezadovoljstvo delavk nad slabimi delovnimi razmerami v šivalnici se je z združitvijo obeh šivalnic močno povečalo in to upravičeno. Izmerje-

ne koncentracije hlapov organskih topil so bile pred združitvijo v lahki šivalnici za nekaj desetink pod dovoljeno mejo, v težki šivalnici pa na meji, oziroma nekaj desetink nad dovoljeno koncentracijo.

Z združitvijo pa se je stanje močno poslabšalo. V šivalnico smo združili le tista delovna mesta, kjer nastopa-

jo viri onesnaženja, zato so se koncentracije hlapov organskih topil dvignile. To potrjujejo tudi meritve, ki so bile v šivalnici v lanskem letu dvakrat.

Meritve z dne 27. februarja 1976 so pokazale, da nastopajo prekoračitve pri vstavi iprena od 0,8 do 2,9 krat, pri pripravi dela na lahkem traku ni bilo prekoračitev. Pri gumiranju stranic pa je bila zabeležena sedemkratna prekoračitev.

24. decembra 1976 pa je bila opravljena ponovna kontrola koncentracij hlapov organskih topil. Rezultati kažejo, da je stanje še slabše kot v začetku leta, saj so bile na šestnajstih (od osemnajstih merilnih mest) zabeležene prekoračitve.

Zaskrbljujoč je podatek, da so presežene največje dovoljene koncentracije celo na delovnih mestih, kjer ni ne-

posrednega vira onesnaženja, npr. šivanje, oziroma sredina delovnega prostora. Sicer pa se gibljejo prekoračitve od 0,6 do 10,8 krat nad dovoljeno mejo.

Za izboljšanje takega stanja sta dve možnosti:

1. Ureditev prezračevanja, to je povečati menjavo zraka in ureditev lokalnega odsesavanja na delovnih mestih z največjim onesnaževanjem,

2. Izločitev tistih delovnih mest na težkem traku, kjer se gumirajo velike površine, v poseben prostor. Mislim, da bi morali od vsake možnosti upoštevati nekaj.

Takoj pa smo pristopili h kontroli zdravstvenega stanja vseh zaposlenih v tem oddelku. Ker pa raziskava urina glede na izpostavljenost hlapom organskih topil še ni zaključena, o tem drugič.

Marija KASTELEC

Večje prizadevanje vseh — boljši uspeh

Gradnja — v glavnem po načrtih

Gradnja nove hale v glavnem poteka po postavljenem operativnem planu. Gradbeni dela v notranjosti hale so večinoma končana. Pričeli so

tudi že z ureditvenimi deli okrog nove hale.

Predstavniki izvajalca del zagotavljajo, da bodo omenjena dela končana pravočasno,

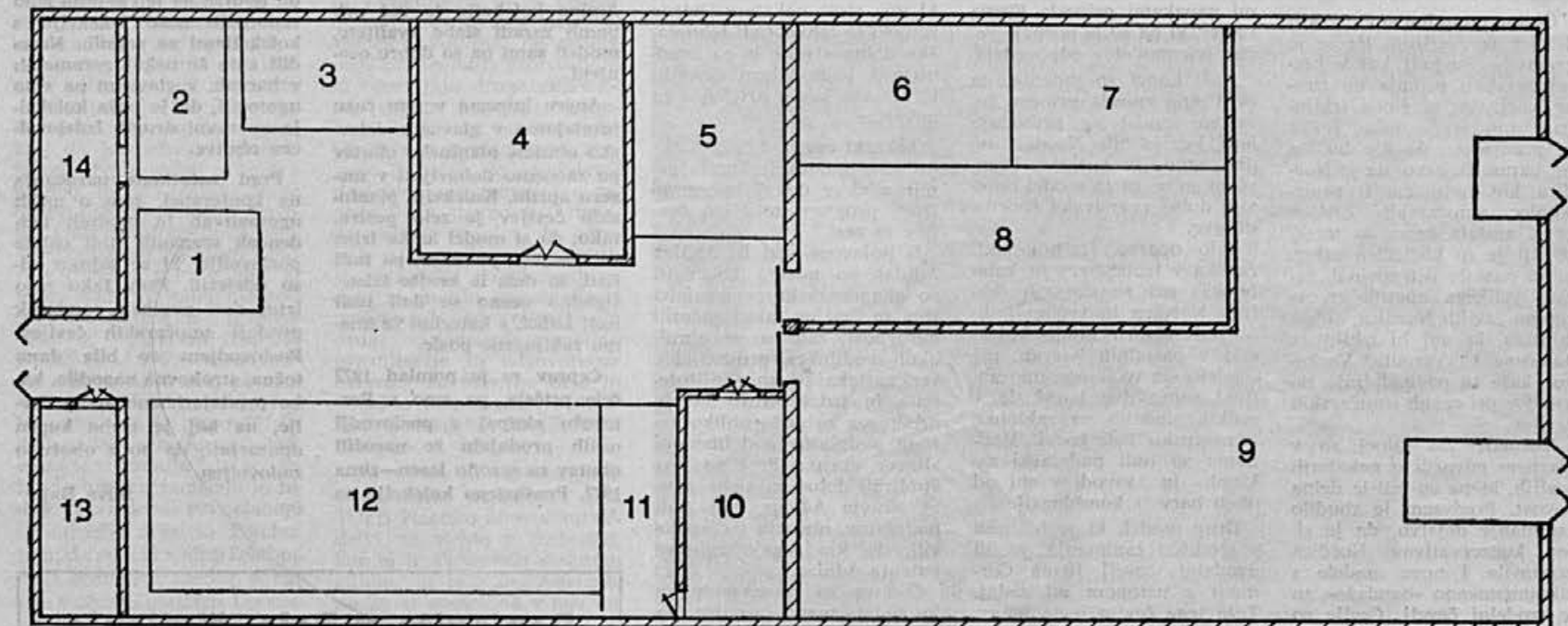
če bodo kolikor toliko normalne vremenske razmere. Obrtniška dela bodo predvidoma zaključena pravočasno. Instalacijska dela potekajo

po operativnem planu. Vendar se lahko zgodi, da dela ne bodo končana v pogodbenem roku, ker je del avtomatskih naprav naročenih iz uvoza. Prav tako je vprašanje, če bo pravočasno dobav-

ljena oprema, ki ni bila predvidena v prvotnem predračunu.

Vselitev v novo halo bo določena po tehničnem pregledu.

Rajko ŠUBIC

1. GBF stroja za ulivanje smučarskih čevljev, 2. PLASTAK stroji za brizganje peta, 3. DESMA stroja za ulivanje podplatov, 4. Skladišče granulata, 5. Kontrola, 6. Orodjarna kovinskih form, 7. Orodjarna nekovinskih form, 8. Strojna delavnica, 9. Skladišče gotovih izdelkov, 10. Kabina za barvanje, 11. Stroji za obrez, 12. Linija za ulivanje PU podplatov, 13. Cisterne za PU komponente, 14. Garderoba, sanitarije, v nadstropju pisarne

Kako bomo praznovali 30-letnico

Glede na to, da smo globoko zagazili v jubilejno leto, ne bo odveč, če na kratko povemo s čim vse načrtujemo proslaviti 30-letnico naše tovarne.

Osrednje dejanje je izdaja priložnostnega zbornika, ki je terjal največ časa in denarja. Kljub temu, da bo ta publikacija dokaj zajetna — okrog 200 strani — in da je bilo vloženega veliko truda, je v mnogočem pomanjkljiva. Težava je v tem, da je bilo na voljo le nekaj mesecev ter da pisanje ni naša odlika. Sodim pa, da je zbrano vrsto dragocenega slikovnega gradiva, v posameznih besedilih pa dovolj podatkov tako, da bo za nas, še bolj pa za zanamce, zanimivo branje. Že dejstvo, da je sodelovalo preko 30 sodelavcev, je zgovoren dokaz, da smo imeli najboljše namene.

V jubilejnim letu načrtujemo tudi šest likovnih razstav, od katerih prva (fotografije Brigite Grošelj) je že mimo. Gre za razstave žirovskih slikarjev ter prikaza naših naporov v povojnih letih. Razstave bodo pospremlili priložnostni katalogi, same otvoritve pa raznoliki kulturni programi.

Letos smo tudi gostitelji »Usnjariade 77«. Naši športniki se bodo pomerili s poklicnimi kolegi v malem nogometu, šahu, streljanju, balinanju in namiznem tenisu. Upamo, da bo priveden prispevek k rekreativni dejavnosti za katero so s športnimi objekti, ki smo jih dobili v lanskem letu, dani osnovni pogoji.

Nadalje načrtujemo podelitev priznanj in plaket najzaslužnejšim sodelavcem. Komisija, ki je izbrala kandidate je vložila veliko naporov in upajmo, da je imela pri izboru srečno roko.

Muzejsko društvo, ki se že vrsto let trudi, da bi ohranilo za prihajajoče materialne dokaze dela naših prednikov, bo v jubilejnim letu adaptiralo en prostor v stari šoli, ki bi služil za manjše razstave in stalno galerijo domačih slikarjev, za ohranjene eksponate iz NOB pa potrebuje še en prostor. Da je to prava sramota, da v tem niso uspeli doslej, je potrdilo omejenosti, ki se jo ne moremo in ne moremo otresti.

Osrednja proslava bi bila ob otvoritvi nove proizvodno-skladiščne hale 27. aprila. Trudimo se, da bi nam ob tej priliki spregovoril nekdo od priznanih družbenopolitičnih delavcev. Kaže, da bomo uspeli. V drugem delu programa pa bi sodelovali naši pevci in godbeniki ter morda še kdo.

Za vse člane kolektiva pa načrtujemo tovariško srečanje, ki bi bilo prvega maja v Zireh.

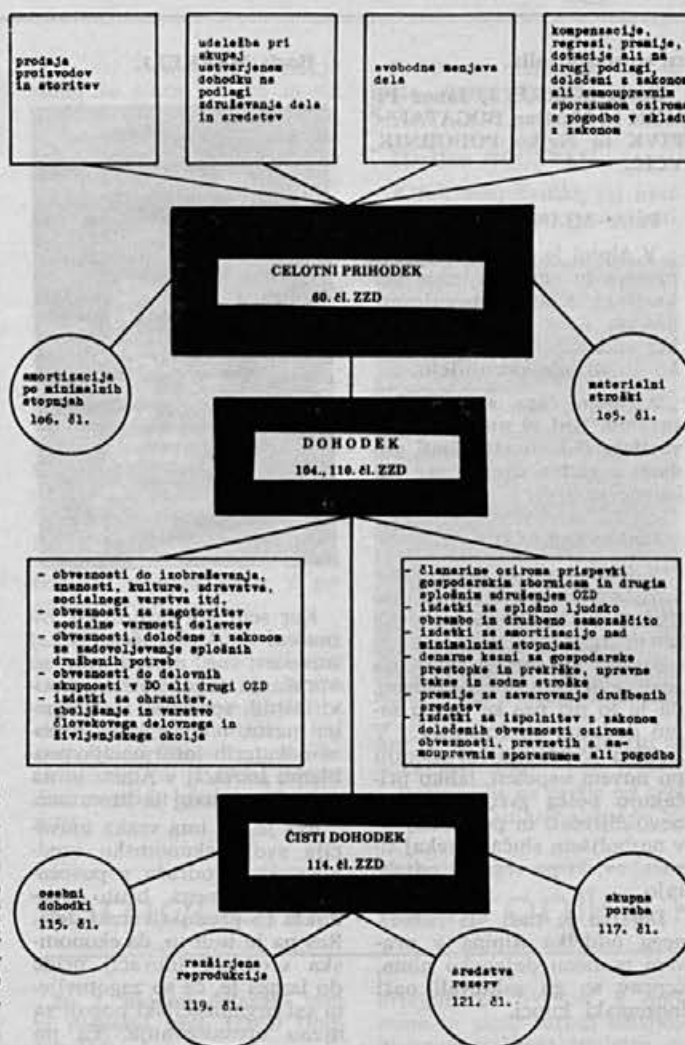
Povedano da slutiti, da si želimo dostojnega praznovanja. Upamo, da ne bo prišlo do nepredvidenih težav in da ne bo prevladala zlonamernost pri presoji načrtovanih akcij.

Viktor ŽAKELJ

Sad dela delavcev Alpine spreminja naš kraj

Shema pridobivanja in razporejanja dohodka TOZD

Izhod – večje sodelovanje in aktivnost

Ze več kot polovica mandatne dobe je poteklo delegatom samoupravnih interesnih skupnosti. Kakšna je moja ocena o delu delegacije in osnovnemu cilju delegatskega sistema. Prvo in najvažnejše je, da delegacija SIS mora postati enakopraven sestavni del samoupravljanja v združenem delu. Njeno delo je treba usmerjati in jo tudi poklicati na odgovornost, prav tako pa tudi delegate, ki stvari jemljejo neresno.

Druga pomembna stvar, ki se še ni utekla je premalo tesnih vezi med izvajalci in uporabniki. Lahko trdim, da na tej relaciji novi odnosi še niso zaživel.

Bežen pogled na ta uvod nam daje smernice, da bomo morali v prihodnjem letu biti bolj pazljivi pri izbiri delegatov za naslednje obdobje. Večjo pozornost bo treba posvetiti zastavljenim nalogam, zlasti tistim, ki so doslej preohlapno zasidrane v naši praksi. Vedeti moramo, da smo podpisniki in udeleženci s finančnimi sredstvi vsi delavci v materialni proizvodnji in ostali delovni ljudje v KS ter seveda tudi izvajalci. Tako, da je od nas odvisno, kako in kam se bodo porabili »težki milijoni«, ki smo jih oddvojili s samoupravnimi sporazumi za naše skupne interese. Kot delegat sem bila največkrat prisotna na skupščinah občinske zdravstvene skupnosti. Tu smo obravnavali te zlasti to problematiko:

— zdravstveno varstvo borcev NOV in mladine

— izgradnja zdravstvene postaje v Gorenji vasi, Zireh in posebno še pereč problem lekarne v Zireh,

— kadrovska problematika zdravstva zlasti v obeh dolinah,

— dežurstvo,

— zobozdravstvo (čakalna doba)

— reševalna služba

— stabilizacijski ukrepi.

Vidimo, da so bile na dnevnem redu zelo aktualne teme, vendar kot povsod je tudi v zdravstvu prisotno načelo »daj—dam«. Gotovo pa je, da prav po tem vzroku tega vprašanja ne bi smeli biti. Prvo kar bi moralo biti, da bi vse zdravstvene skupnosti v SRS imele enovit minimalni program, kateri naj bi vseboval tiste pravice, ki jih morajo imeti vsi delovni ljudje v pogledu zdravstva in socialne varnosti. Tu ne bi smeli gledati občinske in regijske meje. To pa pomeni, da bi morali v okviru občin solidarnostno združevati sredstva.

Glede stabilizacijskih ukrepov je bilo precej razprave in tudi sklepov. Vendar je

stališče baze kot delegatov, da je bilo nujno potrebno uvesti posamezne ukrepe za zmanjšanje stroškov in porabe. Ti varčevalni ukrepi, ki vplivajo na zmanjšanje izdatkov iz zdravstvenega sklada pa nikakor ne smejo iti na račun resnično bolnega človeka — preventiva — ali da bi v okviru regije zbirali investicijska sredstva za takšne specialistične ambulante, za katere smo že pred časom skupno v okviru republike financirali za klinični center v Ljubljani.

Na osnovi sporazumov in dogovorov je treba doseči enotne in limitirane stroške.

Vsi se moramo zavedati, da moramo doseči večje sodelovanje, dogovarjanje in sporazumevanje, kar bo pripomoglo k osnovnemu cilju delegatskega sistema, to je k življenjski povezanosti delegatov z bazo, iz katere izhajajo. Združeno delo in ostali delovni ljudje pa naj gledajo na SIS tako, da so to njihovi interesi, s katerimi bomo ustvarili boljši danes in tudi jutri. Seveda, to pa pomeni, da vsak interes zahteva tudi del našega dohodka.

Minka KOPAC

Iz nabiralnika

Kdaj gradnja stavbe PTT v Zireh

Oglašam se zaradi izjave, ki jo je dal tov. Jože Bogataj v zvezi z gradnjo PTT centra, v Delu-življenju, v rubriki Za uredniškovo mizo.

Do sedaj za zemljišče nisem od PTT-ja dobila niti dinarja, zato mislim, da je zemljišče še vedno last družine Bačnar in ne PTT-ja. Res je, da je bila pogodba že narejena in tudi podpisana, vendar je prišlo do nekih zapletov, zato niti ne vemo ali bo PTT sploh odkupilo zemljišče z obstoječo domačijo. Zato bi bilo prav, da se o tem ne bi pisalo. To je za našo družino tudi neprijetno, kajti govorjenja okoli tega je že tako dovolj.

Marija BAČNAR

Odgovor:

Glede zemljišča naslednje pojasnilo:

Zemljišče je bilo uradno kupljeno in tudi pogodba podpisana z obeh strani, to je lastnikov zemljišč in PTT. Izplačilo pa ni bilo izvršeno, ker je pravobranilstvo v Kranju zaustavilo izplačilo. Glede na to, da so se v razširitev tega problema vključili tudi predstavniki občinske skupščine Škofja Loka menim, da bo lastništvo urejeno v najkrajšem času.

Jože BOGATAJ

razgovor za urednikovo mizo — razgovor za ured

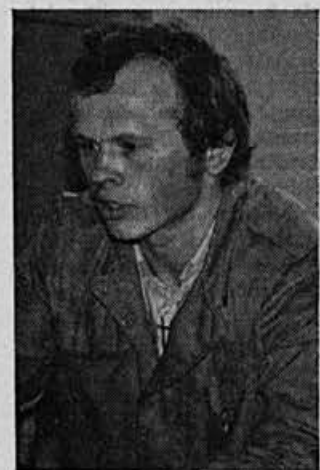
na temo INOVACIJE. V razgovoru so sodelovali:

Peter MLINAR, Janko ŽAKELJ, Boris MARKELJ, Janez FISTER, Dane VEHRAR, Milan MOČNIK in Marijan BOGATAJ. Razgovor sta vodila Vladimir PIVK in Neško PODOBNIK, zapiske je pripravila Anuška KAVČIČ.

1. Kaj doživlja tisti, ki nekaj izboljša in kaj pričakuje od delovne organizacije?

Peter MLINAR:

O tem, kaj doživlja tisti, ki nekaj izboljša, so mi pripovedovali že starejši delavci, ki so to doživeli, pred kratkim pa sem tudi sam doživel nekaj podobnega.

Doživiš predvsem neko osebno zadovoljstvo, ker se lahko z izboljšavo rešiš precej dela in se tako lahko posvetiš drugemu delu in tudi tu nekaj izboljšaš.

Kako prideš do tega? Ideje se porajajo ob delu, dokler ne prideš do končnega rezultata, ki naj bi bil končni cilj.

Mi, ki vzdržujemo stroje, velikokrat naletimo na težave, ki pa jih skušamo čim boljše in čim hitreje rešiti.

Npr.: pred kratkim smo našli na veliko težavo v plastiki. Crpalke so se ustavljale, stroji so stali. Začeli smo razmišljati, kako bi z neko izboljšavo odpravili te zastoje in kmalu smo s posebnim filtrom rešili problem in stroji so začeli spet normalno delati. Izredno pomembno je, da ta stroj ne bi stal dolgo časa, ali pa bi se celo pokvaril, ker bi s tem lahko nastala velika gospodarska škoda. Za to izboljšavo smo dobili simbolične nagrade. Dostikrat pa se zgodi, da mehaniku pravijo, da mora stroj tako in tako delati, potem pa mi razmišljamo in iščemo ideje za novo rešitev. In če najdemo uspešno rešitev, smo zadovoljni.

Ce primerjam razvojni del s proizvodnjo, delavci, ki so na normi vsak mesec prejmejo razne nagrade (prihranek na materialu, zmanjšan škart, ipd.). Zakaj tudi režijski delavec ne dobi za dosežen uspeh zaslužene nagrade?

Vladimir PIVK:

Kako mislite, da naj bi pravilnik razlikoval kaj je službeno dolžnost in kaj inovacija?

Peter MLINAR:

V Alpini je čevljarstvo prva panoga in smo mi malo prikrasani. Kako to ocenjevati, nimam določenega predloga, ker tudi nisem seznanjen kako to drugje ocenjujejo.

2. Dolgo časa ste delali v razvoju. Kaj vi menite o inovacijski dejavnosti, zlasti gledano z vidika uresničitve določene zamisli?

Janko ŽAKELJ:

V letih, ko sem delal v razvoju, smo se pogosto srečevali s problemi, ki so zahtevali novih rešitev. Tistim, ki so okužali, kakšna je pot do realizacije zamisli, bo jasno, da je to pri nas še vedno samo dodatna obremenitev. V kolikor je pri svojem iskanju po novem uspešen, lahko pričakuje poleg zvrhane mere nevoščljivosti in podtikanj — v najboljšem slučaju nekaj tisočakov, ki pa tega ne odtehtajo.

Dejstvo je tudi, da razvojnega oddelka Alpina v pravem pomenu dejansko nima, čeprav so ga zahtevali naši inozemski kupci.

Ta dejavnost bo uspevala takrat, kadar bo tisti, ki bo skušal nekaj izboljšati, vedel, da bo njegovo delo cenjeno in bo za to tudi dobil določeno nagrado. Interesi proizvodnje in interesi razvoja so ponavadi zelo različni. Proizvodnja ima težnjo po čimvišji storilnosti in produktivnosti, prav zato pa novosti ne uvaža rada, ker se pri vsaki novosti pojavijo problemi.

Delo razvojnega oddelka pa naj bi bilo v tem, da išče vedno nove in boljše rešitve.

Tu je potrebno trg prehitevati. Prvi je vedno kupec, oziroma potrošnik, ki bo rekel »ja« ali pa »ne«.

3. Vsaka inovacija ima svojo ekonomsko vrednost, seveda če se lahko smotrno uresniči. Kaj vi menite o tem in kaj predlagate, da bi v Alpini ugotavljali smotrnost predgov te vrste?

Boris MARKELJ:

Ker sem kot pripravnik zaposlen v Alpini šele nekaj mesecev, ne morem na to vprašanje odgovoriti na osnovi lastnih spoznanj z delovnega mesta, temveč le na osnovi nekaterih informacij o problemu inovacij v Alpini in na osnovi spoznanj iz literature.

Res je, da ima vsaka inovacija svojo ekonomsko vrednost, ki se odraža v povečanju družbenega bruto produkta in produktivnosti dela. Res pa je tudi to, da ekonomska vrednost inovacij pride do izraza le, če so zagotovljeni vsi organizacijski pogoji za njeno uresničevanje. Tu pa žal nastopa vse preveč problemov, ne samo pri nas v Alpini, ampak tudi v okviru republike in še širše v okviru države. Znano je, da pri nas problem ni v odsotnosti človeških zmognosti, temveč v nezmožnosti njihovega izkoriščanja. Zavedati se moramo, da ustvarjalnosti ne moremo ukazovati, temveč jo lahko samo spodbujamo. Če sistem v delovni organizaciji ne stimulira in nagrajuje inovacijske dejavnosti, potem ne moremo pričakovati najboljših rezultatov. Delovne organizacije, ki v tem pogledu ne bodo postajale pozornejše, bodo nujno postajale vse bolj odvisne od tujih inovacij, tujih patentov, tuje tehnologije, kar jih bo postavljalo v podrejen položaj.

Potrditve, da delovne organizacije v Sloveniji premalo stimulirajo razne oblike racionalizacije (posmotritve) poslovanja, lahko utemeljim s tremi razlogi:

— delovne organizacije namenljajo premajhna sredstva za raziskovalno in razvojno dejavnost ali pa sploh ne dajejo nobenih sredstev;

— delovne organizacije ne motivirajo in stimulirajo strokovnih kadrov, t. j. tistih, ki lahko relativno (razmeroma) največ prispevajo k razvoju in uspehu podjetja;

— sistem nagrajevanja novatorjev pri nas pomeni skrajno izkoriščanje in podcenjevanje inovativno razpoloženih posameznikov, ki ubija vsako voljo za inovacijo.

Rezultati vsega tega so jasni. Jugoslavija in tudi Slovenija, sta med zadnjimi v Ev-

ropi po številu izumov in racionalizacij.

Vse to kaže na to, da je treba na področju inovacij začrtati novo pot. S sistemom zakonodaje je možno ustvariti atmosfero, ki bo vzpodbudna za inovacijo, vendar je uspeh v največji meri odvisen od socialnega sistema delovne organizacije in ob veliki pomoči tistih, ki imajo v delovni organizaciji največji vpliv, to pa so najvišji vodilni.

V Alpini se stanje na področju inovacij bistveno ne razlikuje od stanja, ki sem ga na kratko opisal in velja za Slovenijo. Mislim, da bo prvi korak k rešitvi tega problema storjen, če s pravilnikom o inovacijah, ki ga prav sedaj pripravljamo. Da pravilnik ne bi ostal le papir, sem mnenja, da bi morala organizacijska služba skrbeti med drugim tudi za dosledno upoštevanje določb tega pravilnika in z organizacijskimi predpisi urejati morebitne spremembe, ki se bodo na področju inovacij v prihodnje še pojavljale.

4. Imate že izkušnje s tega področja. Kako je inovacijska dejavnost cenjena drugje. Kaj pričakujete, da bi se v Alpini uredilo v zvezi s temi vprašanji?

Janez FISTER:

Prej sem delal na inštitutu, ki se ukvarja predvsem z raziskavami in je to tudi njegovo osnovno področje dela. Inovacijska dejavnost ni bila organizirana, dobro smo imeli organizirano edino patentno službo. Vsako izboljšavo smo dali takoj zaščititi patentnemu zavodu v Beogradu.

Inovatorje bi morali podpirati veliko bolj kot smo jih doslej.

Konkretno nagrajevanje pa je izredno kočljiva stvar. Za to bo treba postaviti natančne smernice. Drug način, ki pa verjetno ne bi bil najboljši pa je, da komisija po obisku takoj določi vrednost izuma.

Imamo tudi določene izboljšave, ki pa jih ne moremo meriti z denarjem. Neka izboljšava se lahko pokaže šele kasneje.

Sistem je na vsak način potrebno vpeljati in ga tudi dosledno izvajati.

5. Kakšne bodo glavne značilnosti pravilnika o inovacijah, ki se pripravlja v Alpini?

Dane VEHRAR:

Namen tega pravilnika je, da vsodbuja vse delavce v temeljnih organizacijah in delovni skupnosti skupnih služb Alpine, tovarne obute žiri k izumljanju, odkrivanju ter

uvajanju novih rešitev določenega tehničnega problema na bolj smiselno uporabo delovnih sredstev, k racionalnejši uporabi tehničnih sredstev in tehnoloških ter drugih delovnih postopkov s katerimi se dosega večji delovni učinek, večji izkoristek strojev in naprav, prihranek pri materialu in energiji, boljše varnost pri delu, boljše organizacija in kontrola proizvodnje, bolj učinkovito poslovanje ter sploh vsako racionalnejše izvajanje katerekoli funkcije v delovni organizaciji.

Zato se določijo:

- organ, ki obravnava izume, tehnične izboljšave in koristne predloge
- postopek za prijavo in sprejem predloga
- postopek za ocenitev koristnosti in uporabnosti predloga
- postopek za določanje nadomestil in podeljevanje nagrad in priznanj
- ugovori in pritožbe
- posebne in prehodne določbe

Izum pomeni novo ustvarjalno rešitev določenega tehničnega problema, ki se ga da uporabiti v dejavnosti delovne organizacije in izpolnjuje zakonite pogoje za pridobitev patenta.

Za izume, tehnične izboljšave, koristne predloge ustvarjene v delovni organizaciji se uporablja ta pravilnik in se štejejo kot izumi, tehnične izboljšave, koristni predlogi delovne organizacije, če je prišlo do njih:

— v času ko je imel izumitelj, ali avtor delovno razmerje v delovni organizaciji in so nastali v neposredni zvezi z njegovim delom;

— v šestih mesecih po prenehanju delovnega razmerja v delovni organizaciji in so nastali v neposredni zvezi s prejšnjim delom izumitelja v delovni organizaciji;

razgovor za urednikovo mizo — razgovor za ure

— po naročilu delovne organizacije, ne glede na to, kje in kdaj so bili ustvarjeni.

Za organe po tem pravilniku štejemo:

1. Referent za inovacije
2. Odbor za inovacije in koristne predloge
3. Delavski sveti temeljnih organizacij, skupni delavski svet
4. Vodje temeljnih organizacij in individualni poslovodni organ.

Naloge komisije so zlasti:

— strokovno preverjati predloge izumov, tehničnih izboljšav in koristnih predlogov, ki še niso sprejeti oziroma uveljavljeni,

— razpravljati o organizaciji izumiteljske dejavnosti za racionalizacijo organizacijskih problemov,

— predlagati razpis natečajev za rešitev takih problemov,

— ocenjevati strokovnost in tehnično koristnost že sprejetih ali uveljavljenih predlogov in ocenjevati, če so predlogi uslužbni zadostni pogoji za priznanje nadomestila.

— ocenjevati in preverjati pričakovani ali praktično doseženi ekonomski uspeh po načelih gospodarske pomembnosti, namembe, komercialnega učinka, obsega možnega izkoriščanja kot tudi druge odločilne okoliščine.

— izdelava predloga za osvojitve oziroma zavrnitev izuma, tehnične izboljšave in koristnega predloga kot tudi predlog za priznanje, oziroma nepriznanje nadomestila za uslugе,

— na podlagi določil tega pravilnika in zakona opravlja vsa ostala strokovna dela, če niso v pristojnosti višjih organov.

Razlika med koristnostjo in stroški, ki jih je delovna organizacija imela za uresničitev in priznanje izuma, se šteje za osnovo pri določanju višine nadomestila.

Način določitve nadomestila za tehnično izboljšavo ali koristen predlog:

Pri določanju odškodnine, oz. nagrade predlagateljem moramo ločiti:

1. Tehnične izboljšave in koristne predloge; z izračunljivim letnim prihrankom,
2. tehnične izboljšave in koristne predloge z neizračunljivim letnim prihrankom.

Cisti letni prihranek se izračuna za vsak predlog posebej.

Začetna osnova za določitev višine nadomestila je osnova za določitev višine nadomestila iz 41. člena tega pravilnika.

Tako določeno osnovo lahko strokovna komisija s svojim predlogom poveča, oziroma zniža glede na pozitivne, oz. negativne okoliščine, ki vplivajo na koristnost odstopljenega izuma delovni organizaciji in to:

- a) poveča do 10 %, če je izum tehničnega in gospodarskega pomena za delovno organizacijo kot je določeno v 37. členu tega pravilnika,
- b) poveča do 20 % na račun sodelovanja izumitelja v

smislu 42. člena tega pravilnika,

c) poveča do 10 % na račun ocenjevanja drugih okoliščin, ki so pomembne za odmero višine nadomestila, kakor je to določeno v 43. členu tega pravilnika,

d) poveča do 10 % glede na ocenitev uporabnosti predloženega izuma, kot to določa 44. člen tega pravilnika,

e) osnova se poveča za 10 odst., če je izumitelj zaposlen na delovnem mestu za katero se zahteva sposobnost polkvalificiranega ali kvalificiranega delavca,

g) osnova se zniža za 10 %, če je izumitelj zaposlen na delovnem mestu za katero se zahteva srednja strokovna izobrazba,

h) osnova se zniža za 20 %, če je izumitelj zaposlen na delovnem mestu, za katero se zahteva višja oziroma visoka strokovna izobrazba.

Podatke o vseh teh delovnih mestih z navedeno strokovno izobrazbo za vsak posamezni primer sestavlja in dostavlja komisiji kadrovska služba delovne organizacije.

6. Vaša dejavnost je pravzaprav snovanje. Kaj predlagate, kako bi v tovarni morala biti organizirana inovacijska dejavnost?

Milan MOCNIK:

Recepta, kako bi morala biti organizirana inovacijska dejavnost, ni. Ta problem je širšega pomena celotnega našega gospodarstva.

Krivila za slabo razvitost te dejavnosti je predvsem v dolgovetnih postopkih, ki ne dopuščajo, da bi to zateklo

Ce bi vse tiste ure, ko so komisije delale, obračunali in to dali novatorju, bi bil kar zadovoljen z nagrado. V Ameriki na primer za vsa-

ko »neumnost«, ki jo neko »pogrunta«, že dobi nagrado. Vse to pa določeni strokovnjaki zbirajo in lahko se porodi ideja, ki jo lahko koristno uporabijo.

V Alpini pa je problem v tem, ker smo tako raznovrstni in delamo, od čevljev do drugih priteklin. Še večji problem pa je čas, ki ga za tako dejavnost skoraj ni. Delavci imajo malo možnosti, da si ogledajo razne sejme po svetu. Vodilni ljudje pa to dostikrat vidijo in lahko se dogodi, da prijavijo neko izboljšavo pri stroju, ki je nekje zunaj že stara več let in na ta način delavci v neposredni proizvodnji niso v enakopravnem položaju z vodilnimi delavci. Pri nas se stalno dogaja, da pravijo: To je pa tvoja službena dolžnost!

Dotaknil bi se tudi občinske, oz. republiške raziskovalne skupnosti. Lansko leto smo zbrali v okviru občinske raziskovalne skupnosti Škofja Loka cca 460 milijonov din. Precej tega denarja gre za vzdrževanje raziskovalnih institutov. Vendar koristi od tega denarja mi v Alpini nimamo kaj prida. Vedeti moramo, da so ta sredstva prvenstveno namenjena za raziskovalne institucije, ki pa pogosto nimajo zveze z gospodarstvom.

Glede nagradjevanja izumov in izboljšav pa bi morali upoštevati načelo, da je treba vrednost izboljšave gledati z ekonomskega stališča; kaj nam bo to finančno prineslo. Novatorju pa je treba potem dati nagrado glede na koristnost.

7. Ali so možnosti, da se ideje uresničijo v praksi? Kako?

Marijan BOGATAJ

Kljub vsej kritiki, pa možnosti ne moremo zanikati,

ker se je na tem področju že nekaj naredilo.

Rešitve pa so prišle od tehnikov, mehanikov ali pa je bi-

lo skupno rešeno. Res pa je, da ni prave stimulacije in prave vloge, ker še sedaj ne ločimo kaj je delovna dolžnost in kaj inovacija. To ni rešeno tudi v širši družbeni skupnosti, zlasti kar zadeva stimulacijo.

Trenutno obravnavamo primer, ki ga bomo na podlagi izračuna in po novem pravilniku dali v obravnavo in ga primerno oblikovali.

Menim, da je najbolj učinkovita pot tista, ki jo pozna- jo v drugih državah — takoj denar.

Naša naloga je organizirati dobro komisijo in določiti, kakšen bo postopek za izvedbo, realizacijo.

Se vedno premalo gledamo na stroške in vidimo samo tisto kar nekdo dobi. Tudi če se bo izkazalo, da pravilnik ni učinkovit, ga bo potrebno izboljšati.

Pri teh zadevah včasih tudi sami naredimo napako, ker ne dajemo zadostne moralne podpore ljudem, ki se ukvarjajo s to dejavnostjo.

samoupravna kronika — samoupra

26. 2. Skupni delavski svet in delavski svet TOZD Obutev Ziri

Soglasno je bil potrjen ključni račun za leto 1976, potrdi se tudi zaupnica vodstvu. Nadalje potrdi stopnje amortizacije za leto 1977 za TOZD Plastiko, TOZD Obutev Gorenja vas in TOZD Obutev Ziri ter skupne službe.

Sprejme se pristop k Samoupravnemu sporazumu o temeljnih srednjeročnega plana Jugobanke za obdobje 1976—1980, potni nalogi naj se obračunavajo dvakrat mesečno in sicer naj finančna služba določi dva dneva v mesecu za obračunavanje potnih nalogov, s tem, da ostane pravica do akontacije za potovanja v državi in tujini tako kot doslej. DS je soglasen, da se vsem delavcem delovne organizacije za mesec januar, obračuna 5 % stimulacija od izplačanih osebnih dohodkov v januarju.

Nadalje so bili sprejeti še naslednji sklepi: **Odobrili** se izplačilo honorarja E. W. Müllerju v znesku DM 36.400.—, **potrdili** se, da se odpiše razlika, nastala pri uvozu reprodukcijskega materiala Lit. 8.395.310.— in se ta znesek knjiži v dobro izrednih dohodkov; znesek DM 9.452.18 firme Müller, Pirmasens, se odpiše v breme izrednih izdatkov podjetja.

28. 2. Komisija za ugotavljanje kršitev delovnih obveznosti je obravnavala 4 primer domnevnih kršitev delovnih obveznosti, trije pa so bili zaradi zbiranja dokazov preloženi na naslednjo sejo. Komisija je izrekla naslednje

disciplinske ukrepe: 3 opomine in sicer zaradi neizpolnjevanja zahteve mojstra za premostitev, zaradi neresničnih govorov in zaradi napake pri delu. Četrtemu kršilcu delovne obveznosti je bil izrečen ustni opomin.

4. 3. Odbor za medsebojna razmerja delavcev v združenem delu.

Odbor je razpravljal o prijavah na objavljena delovna mesta in za samostojnega obratnega mehanika imenoval Stefana Gluhodetova, za kurjača peči za centralno kurjavo Marjana Peternelj in Jožeta Dolenc, za pisarniško de-

lavko v TOZD Obutev Gorenja vas je razporedil Vero Miklavčič.

Odbor je pregledal vložene odpovedi delovnega razmerja in o njih ustrezno rešil, obravnaval prošnje za zaposlitev ter v skladu s potrebami po delavcih, predvsem v TOZD Plastika prošnje rešil.

Odbor je na osnovi nakazanih potreb na nekaterih delovnih mestih odločil, da se le-ta objavijo kot prosta. Odbor je tudi sklenil, da se Janez Luznarju, diplomiranemu inženirju strojništva zaključki pripravništvo in razporedi na delovno mesto glavnega konstruktorja.

Kadrovske novice

V zadnjem mesecu so nastopili delo naslednji delavci: Andrej Možina, Marjan Stremfelj, Boža Pivk, Karmen Ikić in Dominik Bozovičar, v TOZD Plastika, Erik Pavkovič se je vrnil iz službenja kadrovskega roka in nastopil delo v TOZD Obutev Gorenja vas. V TOZD Prodaja so nastopili delo naslednji: Amon Marija v prodajalni in Karlovcu, Jože Murnik v Kranju, Marjeta Močilnikar v Ljubljani IV in Radislav Radovanov, v Zrečnaninu. V delovni skupnosti skupnih služb je nastopila delo Mojca Zibert.

Delovno razmerje pa je v preteklem comesečnem obdobju prenehalo Mariji Selak in Mariji Justin, v TOZD Obutev Gorenja vas; Tereziji Likar in Ljudmili Grošelj, obrat

Col; Janezu Oblak (3466) in Viktoriji Jelenc, v TOZD Obutev Ziri. V TOZD Prodaja obutve so prenehali z delom Dragica Bojić, iz Banja Luke, Marjan Govekar, v Kranju in Zorka Štajer, revizor. V delovni skupnosti skupnih služb je prenehalo delo Bojanu Končanu, Damjanu Jerebu in Dragu Zaklju.

Po stanju konec februarja smo imeli naslednje število zaposlenih:

TOZD Obutev Ziri	718
obrat Ziri —	631
obrat Col —	87
TOZD Plastika	108
TOZD Obutev Gor. vas	173
TOZD Prodaja obutve	282
DSSS — strokovne službe in vzdrževalni obrati	331

FA

Seznam stroškovnih mest proizvodnih tozdov in skupnih služb za leto 1977

- 2 SPLOŠNO-ORGANIZACIJSKI SEKTOR — SKUPNE SLUŽBE**
200 Ostali del sektorja
230 RCA
- 3 MARKETING SEKTOR — SKUPNE SLUŽBE**
320 Domača prodaja
330 Izvoz
340 Odprema
370 Kooperanti
- 4 FINANČNO RACUNOVODSKI SEKTOR — SKUPNE SLUŽBE**
410 Finančna služba
420 Računovodstvo proizvodnih TOZD-ov
430 Računovodstvo TOZD maloprodaje
- 5 TEHNIČNI SEKTOR — SKUPNE SLUŽBE**
500 Tehnični sektor
510 Nabavna služba
520 Služba razvoja in priprava obutve
530 Služba razvoja in priprava plastike
540 Služba kontrole kakovosti
550 Služba vzdrževanja
560 Grupa za adaptacije
570 Avtopromet
- 2 SPLOŠNO — ORGANIZACIJSKI SEKTOR — KUHINJA**
210 Kuhinja Ziri
210 Kuhinja Gorenja vas
210 Kuhinja Col
- 6 TOZD PROIZVODNJA OBUTVE ZIRI**
600 Vodja TOZD obutve Ziri
610 Sekalnica zgornjih delov obutve
620 Šivalnica zgornjih delov obutve
630 Sekalnica spodnjih delov obutve
640 Montaža športne obutve
650 Montaža lahke obutve
660 Šivalnica zgornjih delov obutve Col
- 7 TOZD PROIZVODNJA PLASTIKA ZIRI**
700 Vodja TOZD Plastike
710 Orodjarna kovinskih in TP kalupov
720 Proizvodnja plastike
- 8 TOZD ŠIVALNICE GORENJA VAS**
800 Vodja TOZD šivalnice Gorenja vas
810 Sekalnica zgornjih delov obutve Gorenja vas
820 Šivalnica zgornjih delov obutve Gorenja vas

Izpoved

Jutro je stežka umiralo. Sedaj so se tihotapile skozi odprto okno. Ropot tovornjaka je dopolnjeval ropot šivalnih strojev. V sosednji sobi je neprestano pozvanjal telefon.

Dan, kot toliko pred njim in za njim.

Iznenada se vrata tiho odpro:

»Smem«, reče tiho.

»Izvolite. Kaj bo dobrega?« jo opogumim.

»Ja, nič. Ne vem, če bi. Saj nimate časa,« prihaja z rahlo rdečico ozaljšanim obrazom. Stoji na eni nogi, drugo ima rahlo pokrčeno. Roke ima prekržane na komaj začetem trebuhu. Nerodno ji je.

»Sedite«, rečem, ko potiskam komaj začeto pisanje na stran. Sede. Roke položi na rjavo površino mize. Pogled ji skozi brezovo listje raziskuje silhueto Žirovskega vrha. Vidim, da se počasi umirja.

»Ne zamerite! Jaz vam moram povedati. Tolikokrat sem

se že namenila, a ko sem prišla do vrat pisarne, sem se vedno obrnila. Težko je, če mora človek nekaj nekemu povedati, pa se boji, da ne bi bil poslušan.« Govori počasi kot priča, ki je prvič pred sodnikom. Najina pogleda se srečata. Molčim. Vem, da jo moram pustiti, da se izpove. Se trenutek in njene misli se bodo kot gnoj bolečega tura razlivala po pisarni, ki je spovednica hkrati.

»Veste, če začnem o njem govoriti z mano me vedno zavrne, češ: Saj sem ti rekla, da ga pusti pri miru. Ta pa: Oh, mama, jaz ga imam, tako rada. Boste videla, da se ne zvrže po očetu. On ne bo pil, res ne bo,« govori z očitno naslado lažne Pitije.

»Kako neki naj povem mami, da sem ga imela resnično rada. No ja...« misel zamre. Iz rjavih oči se utrne kot kristalček drobna solza.

»Pravzaprav ga imam še vedno rada,« izdihne z očitnim olajšanjem.

Trenutek tišine. Z drobnimi prsti obrača prstan na svoji levi. Kje neki je z mislimi? Morda tam na začetku, ko jo je omamljal vonj njegove moškosti in se je utapljala v kratkotrajnih izlivih ljubezni? Morda se spominja tistega jesenskega večera, ko ga je vsa nestrpna čakala, željna njegove ljubezni, pa se je primajal ter s svojim smradom in pijansko pohotnostjo opljuval ljubezen?

»Veste, tako se bojim, da ne bo zdržal in bo spet začel. Alkoholizem je bolezen, je zver, grize iznenada, ko človek najmanj pričakuje.«

Govori mirno kot učitelj, ki natančno pozna pot, po kateri vodi misel poslušalca.

»Ko sedaj preiščljam se spominim, da ga je pil še kot fant. Misliha sem, da gre za fantovsko veseljačenje. Ko se poročiva in pridejo otroci, tega ne bo več, sem se prepričevala. No, potem je prve mesece zdržal. Morda se ga je navedil enkrat, ali dvakrat, ko smo bili na veselici. Potem sva začela s hišo. Delal je po ves dan. Vsakega dela se je lotil. Saj veste, z denarjem je bilo težko in kar človek sam naredi, ni treba plačevati. Tam ob plati in večjih delih se ga je pošteno nadelal.

Rekla sem: vesel je, zaslužil je, naj se malo poveseli. Veste, bilo je težko, bašta je požirala in požirala. Ni bilo ne za obleko, še pri hrani smo stiskali. Za silo smo uredili dve sobi in se vselili. Takoj je bilo lažje. Kaj bi, v svojem se človek bolje poču-

ti, pa tistih nekaj jurjev, ki smo jih prej dajali za stanovanje, nam je prišlo prav. No, sedaj se je začelo. S hišo je bilo le po nekaj dni v letu dela, pa je začel pomagati pri drugih. V začetku je pomagal le pri ploščah, pozneje se je lotil zidanja. Saj veste, da pri tem delu ne gre brez pijače. Večer za večerom je prihajal domov utrujen in opit. Prigovarjala sem mu, naj ostaja doma. Da bomo že kako. Če smo prej lahko, zakaj ne bi sedaj. Obljubil je. Po nekaj dni je zdržal. Ko je šel prvi otrok v šolo, sva začela delati na različnih izmenah. Njegova mama je umrla in moral je nekdo paziti na mlajšo. Takrat se je začelo. Potiskal je tisto jesen, tako so mi pravili kasneje, otroški voziček od sosedu do sosedu, od gostilne do gostilne. Ko sem prihajala s šihla, sta otroka sva zamazana in lačna spala na kavču, on pa je kinikal pred odprtim televizorjem. Vsak večer sva se sprla. Zmerjal me je z lajdro; o tudi udaril me je. Ko mi je takrat sosedu rekla, da ga Janez pije, sem ji hudo zamerila. Zvečer sem se zjokala.

V tovarni v začetku ni bilo težav. A dolgo ni mogel skrivati. Ko je naredil nekaj plavij, so ga dali na disciplinsko. Da ga bi vi slišali, kako je preklinjal in zmerjal. »On, da ga pije, on, ki je naredil bajto, njemu, da bodo hudiči očitali, ko jih redi s svojimi žulji.

Jim bo že pokazal, bodo že videli kdo da je,« je rentail

tiste dni.

»Veste, pa tudi mojstri nimajo prav, ko jih takoj ne prijavijo. Mislijo, da jim delajo dobro, pa se motijo.

Zadnje tri dni, predno smo ga odpeljali na zdravljenje, ni vedel za sebe. Prve dni, ko sem hodila k njemu, je bilo zelo hudo. Pa se je počasi umesel. Videl je, da ni druge pomoči.

Pa tudi doktorjev se je bal.

Ko bi vi vedeli, kako je bilo meni nerodno, ko so ga odpeljali. Kar videla sem kako jim iz oči govori: »Prav ji je. Ni znala z njim. Sram jo bodi. Bajto ji je postavil; to ima sedaj pa za plačilo.«

Po njegovem prihodu z zdravljenja sva začela na novo. Sele sedaj se je dalo z njim pogovarjati. Kar verjeti nisem mogla, tako se je spreminil.

Veste, šele sedaj živimo kot ljudje. Srečni smo.

In zato, ker se bojim, da bi se vse začelo znova, sem prišla k vam. Za božjo voljo vas prosim, dajte, pokličite ga kdaj, vas ceni, poslušal vas bo. Boste?»

Oči ima široko razprte kot Devica na cenenih podobah. Rdečica s suhljatega obraza počasi izginja. Na koncih ustnic ugašajo drobni balončki sline.

»Bom«, pokimam.

Prej napeto telo se iznenada sprosti. Črni skaj stola jo pritegne nase. Roke ji negibno visijo čez ročaje stola. Iz dahi je čutiti, da se umirja.

Viktor ŽAKELJ

Šolstvo in združeno delo

(Nadaljevanje iz prejšnje št.)
USPEHOV SE NI

Kljub naložbam in rasti šolstva pa se uspešnost dela ni popravila in ni ustrezna pričakovanjem; to sklepamo po osipu in po povprečnih ocenah uspešnih absolventov. Vzroke z ato lahko iščemo v dveh smereh: v kakovosti izobraževalnega dela in v motivaciji učencev ali študentov za študij. Oboje je kritično.

— Kakovost dela je odvisna od vrste dejavnikov. Vrste šol so določene, »izobraževalna tehnologija« je določena, učni načrti in učbeniki so določeni; torej se moramo vprašati, ali je vse to dobro? Tudi učitelje usposabljammo za vse to. Povsod smo napredovali, le šolsko izobraževanje je ostalo zvesto tradicijam, zastarelo je in metode pouka so premalo uspešne. Učne načrte smo dopol-

njevali, pri tem pa so postali preobsežni in nerazčistični. Zanimarili smo delovno marksistično in kulturno vzgojo in izobraževanje.

**KATERIH NACEL
SE BOMO DRŽALI?**

Marksistična vzgoja se izboljšuje, glede delovne vzgoje pa se še nismo dogovorili o njeni vsebini in oblikah. Uporabno znanje pa lahko temelji na praktičnem delu.

Tudi v šoli bo znanje temeljilo na praksi

Nadaljevanje s 8. strani

Uresničiti moramo Marxovo tezo o povezanosti proizvodnega in izobraževalnega dela, in sicer za vse udeležence obeh procesov: za učence in študente, za učitelje in strokovne sodelavce ter za delavce v združenem delu.

To je bistvo reforme:

1. Vzgojnoizobraževalna dejavnost se mora prilagoditi običnemu napredku in dinamičnemu družbenemu razvoju. Zdej, na primer, gospodarstvo posveča vso skrb energetiki, pri nas pa študija energetike nimamo. Podobno je z asurovine, varstvo okolja. Dalje npr. od kmetijstva zahtevamo, da daje več hrane in surovin. Spreminjajo se tehnologija, organizacija, odnosi in to ni le zadeva kmetijstva, čeprav je njegova prva in splošna naloga.

2. Kakovost izobraževanja je treba izboljšati. Delo mora biti intenzivno, mentorstvo, usmerjeno, obrnjeno k življenju, pravilno ocenjeno in nagrajevano. Izobraževanje mora biti tudi vzgoja in sousposabljanje za samoupravljanje po socialističnih načelih.

3. Izobraževanje je treba demokratizirati. To pomeni bolj izenačiti možnosti za vse, odpraviti umetne razlike in sposobnejšim odpreti pota naprej. Talente je treba dvigati in usposablјati z vso skrbjo, vsekakor delovno.

SMO NA PRAGU USMERJENEGA IZOBRAŽEVANJA

Po programu usmerjenega izobraževanja bo v prvih dveh letih 71,5 % vzgojnoizobraževalnega dela namenjeno petim temeljnim vzgojnoizobraževalnim področjem, da bi slehernemu učencu zagotovili boljše izobrazbeno osnovo, boljše izbiro poklica ter uspešnejše in, seveda, krajše poklicno usposabljanje:

- jezikovno in umetnostno področje — 26 %
- družbeno-ekonom. področje — 24 %
- naravoslovno-matematično področje — 21,5 %
- proizvodno-tehnično področje 9,5 %
- telesna, obrambna in zaščitna vzgoja — 19 %

Že od začetka je treba preprečiti ponovno prenatrpanost programov. Vse mora biti podlaga uporabnemu znanju. Pri uvajanju tega izobraževanja mora uporabiti vse oblike dela, zlasti pa aktivno sodelovanje učencev. Zato bo treba mnoge šole še obogatiti z laboratoriji, kabineti, delavnicami in novimi sredstvi.

Drugi 19 % časa v prvih dveh letih pa bo namenjenih pripravi na vstop v delo z usmerjanjem v poklice. Učenci naj bi imeli možnosti, da spoznajo svoje sposobnosti in nagnjenja, oziroma stvarno perspektivo dela, drugič pa zagotovilo, da izobraževanje ne bo abstraktno in odtrgano od življenja. Ta programatska usmeritev zahteva kar štiri semestre dela. Po dveh letih temeljnega izobraževanja in usmerjanja se začne finalno izobraževanje za

prvi poklic. To lahko traja pol leta, celo leto ali pa tudi več. Važno je pripeljati učenca do poklica.

USPOSABLJANJE OB DELU —VEDNO BOLJ

Vsekakor pa se bo vse bolj uveljavljala študij ob delu. Treba bo zgraditi sistem permanentnega izobraževanja, tako da se bo znanje sistematično dograjevalo in v tem pogledu tudi omogočilo »napredovanje«. Sedanje poklicne, srednje strokovne in druge šole, višje in visoke šole bomo torej povezovali v sistem usmerjenega izobraževanja z mnogimi oblikami in seveda z gradacijo stopenj. Srednje šole se bodo postopno vključevale v te centre in reformirale. Oddelki višjih in visokih šol bodo organsko vključeni v centre usmerjenega izobraževanja, toda visoko šolstvo bo le moralo tudi v prihodnje opravljati svoje posebne naloge, saj mora največ prispevati tudi k obnavljanju in usposabljanju izobraževalnega sistema, k usposabljanju raziskovalcev, k uresničevanju posebnih nacionalnih programov.

Vzrok, da gospodarstvo dobiva premalo usposobljenih kadrov je tudi v tem, da se je največ šolstva koncentriralo v dveh središčih Slovenije. Mladina teh mest in okolišev je imela daleč več možnosti, kakor mladina s podeželja, rezultati pa so bili v obratnem razmerju. V zunanjih oddelkih višjih in visokih šol po raznih krajih republike so bili uspehi študija boljši, kakor v obeh univerzitetnih središčih. Vse to nas vodi do sklepa, da je osnova policentričnega razvoja Slovenije tudi v podobni zasnovi centrov usmerjenega izobraževanja.

Obenem z reformiranjem rednega izobraževanja je treba pospešeno razvijati izobraževanja ob delu, pa ne samo takojimeno izredni študij, temveč tudi dopolnilno izobraževanje delavcev, kar pomeni uresničevati permanentno (neprestano) izobraževanje. To lahko zelo okrepi sodelovanje šolstva in gospodarstva. Izkoristiti velja vse oblike in možnosti, predvsem izkoristiti delavske univerze, njihove izkušnje in na njih graditi.

Reforma se je torej že začela

Ledino orjejo srednje šole pedagoškega tipa, to so oddelki gimnazij in vzgojiteljske šole. Tu se že uveljavlja in preizkuša nov učni načrt. Dosedanji odmevi so vzpodbudni. Reforma bo najgloblje posegla v poklicno izobraževanje, v gimnazije in v visoko šolstvo.

Seveda bomo lahko dosegli samo to, kar zmoremo, vendar je treba osnove graditi iz zasnove novega in ne le z rekonstruiranjem sedanjega.

V vseh poklicnih šolah ne bomo mogli naenkrat preiti na nove programe, ker moramo zagotoviti več sto novih učilnic in ob njih tudi več sto laboratorijev in delavnic. Pridobiti moramo tišoč opremljenih prostorov in

skoraj 800 novih učiteljev, da bi v vseh poklicnih šolah prešli na nov način dela. To bi odložilo začetek reforme za več let. Ali naj čakamo spet deset in petnajst let, da bomo reformirali srednje in visoko šolstvo? Kjer koli je mogoče, kaže res začeti po novih poteh. Zdej je namreč srednje šolstvo za razvojem

v vseh pogledih — po doseženi ravni tehnologije, po opremljenosti s kadri in sredstvi ter po nagrajevanju dela.

Na koncu še nekaj o osnovnem šolstvu:

Za osnovno šolstvo smo uresničili ustavno načelo, da raste iz baze družbenega živ-

ljenja; to potrjuje vloga krajevnih skupnosti, občinskih izobraževalnih skupnosti in institucija samoprispevka občanov, ki je bila doslej za razvoj osnovnega šolstva izrednega pomena (40 % novih zmogljivosti so zgradili občani neposredno iz samoprispevkov).

Slobodan POLJANSEK

Rak glave in vratu

dr. Marjan BUDIHNA

Uvod

Kadar govorimo o raku glave in vratu, imamo v mislih predvsem zločeste tvorbe, ki zrastejo v ustih, žrelu, v nosu, v obnosnih votlinah, v grlu in v slinavkah ter v žlezi ščitnici. Sem ne prištevamo tumorjev živčnega sistema. Rak glave in vratu zavzema v Sloveniji približno 7 do 8 % vseh rakavih obolenj. Večinoma zbole starejši ljudje, moški 2,5-krat več kot ženske. Najpogostejše se javlja rak v grlu, na ustnici in v ustni votlini. Drugod se javlja redkeje.

Kakšna so znamenja?

Začetni rak v tem področju je najčeste podoban majhni razjedi ali zatrdlinici. Razjeda je navadno rahlo vneta in zato boli, posebno kadar žvečimo ali požiramo trdo ali začinjeno hrano. Majhna zatrdlina na glasilki povzroči hripavost. Te težave se lahko bolj ali manj omilijo na antibiotsko ali drugačno protivnetno zdravljenje, ki ga je predpisal zdravnik, vendar se kmalu ponovijo in se stopnjujejo z rastjo tumorja. Zato je nujno, da ponovno obiščemo zdravnika in se posvetujemo z njim. Ta bo poslal bolnika s sumljivo razjedo, ki se noče zazdraviti k ustreznemu specialistu na odvzem materiala iz razjede za preiskavo pod mikroskopom. Šele tako lahko z gotovostjo ugotovimo rakavo obolenje. Večkrat pa razjeda ali zatrdlin ne občutimo, dokler niso tako velike, da začno vraščati v mišičje jezika ali žrela in s tem otežkočajo požiranje in govorjenje. Vraščanje v živce ali v kost povzroča navadno precejšnje bolečine. Zaradi svoje velikosti lahko tumor ovira tudi dihanje ali pa povzroča bolniku občutek tujka. Pod brado in na vratu velikokrat najdemo povečane, trde bezgavke. Mnogokrat so šele povečane bezgavke povod za to, da bolnik obišče zdravnika, ker nima nobenih drugih težav.

Kje so vzroki za nastanek?

Vzroka za nastanek raka ne poznamo. Rak se lahko razvije iz navidežno nespremenjene sluznice brez vidnega vzroka. Včasih njegov nastanek pospešujejo naslednje okoliščine:

1. škrbine ali slabe zobne krone, ki dražijo in ranijo sluznico jezika;
2. slaba proteza, ki draži in tišči dlesen;
3. pri nekaterih je najti na sluznicah belkaste, nekoliko zadebeljene lehe, ki jih strokovno imenujemo levkoplakije. Bolniku ne povzročajo nobenih težav, a se z leti iz nekaterih razvije rak;
4. alkoholizem in kajenje zelo verjetno pospešujeta nastanek raka v ustni votlini, žrelu in grlu.

Kako preprečimo razvoj raka glave in vratu?

Iz navedenega lahko povzamemo kaj moramo storiti, da preprečimo nastanek raka: skrbeti moramo za urejeno zobovje in zobne proteze, opustiti tobak in alkohol, levkoplakije pa morajo biti pod redno kontrolo zdravnika.

Kako zdravimo rak glave in vratu?

S pravi načinom zdravljenja je možno ozdraviti 70 do 90 % bolnikov z zgodnjim rakom. Operacija ali obsevanje sta v teh primerih približno enako uspešna načina. Ker posledice operacije v nekaterih primerih hudo motijo ozdravljenec, se pri nas kot drugod po svetu pri določenih zgodnjih primerih raka glave in vratu raje odločimo za obsevanje, čeprav je dolgotrajnejše.

Napredovalega raka moramo zdraviti s kombinacijo obsevanja in operacije. Samo obsevanje ali sama operacija nudita premajhno verjetnost za ozdravitev. V napredovalih primerih si velikokrat pomagamo tudi s citostatiki, tj. zdravili, ki uničujejo predvsem rakave celice.

Zdravljenje je treba skrbno načrtovati za vsakega bol-

nika posebej. Načrt za celotno zdravljenje napravita radioterapevt in kirurg skupno, potem, ko sta s pregledom bolnika in njegovih rentgenskih slik ugotovila razsežnost obolenja in, ko poznata mikroskopsko diagnozo tumorja. Seveda je tak postopek možen le v tistih bolnišnicah, kjer so ustrezni specialisti in ustrezna oprema. Z ustreznimi specialisti in z zadostno opremo za diagnostiko in zdravljenje razpolagajo le večje ustanove. Zato ne presenečajo statistični podatki Svetovne zdravstvene organizacije, ki govore, da je zdravljenje raka v večjih ustanovah uspešnejše. V Sloveniji imamo potrebne strokovnjake in vso potrebno opremo za zdravljenje raka le v Ljubljani.

Kaj lahko pričakujejo bolniki?

Verjetnost, da bo bolnik ozdravel je bistveno večja, kadar se začne zdravljenje v zgodnjem obdobju obolenja oziroma takrat, ko je tumor še majhen in se ne širi v okolišna tkiva. Pri takih bolnikih smemo izpostaviti obsevanju manj tkiva oziroma smemo odstraniti manj tkiva, če bolnika operiramo. Razumljivo je, da so tudi nezaželene posledice zdravljenja za ozdravljenca manjše in se dajo lažje prenašati.

Pri bolnikih, kjer se je bolezen že razširila v okolišna tkiva ali v bezgavke, so uspehi zdravljenja slabši, vendar je možno ozdraviti tudi precej takih bolnikov. Posledice zdravljenja so za ozdravljenca, ki so imeli napredovalega raka, bolj neprijetne ampak še vedno sprejemljive. Večina ozdravljenec se lahko ponovno vključi v delo in družbo.

Mnogi bolniki zanemarjajo spremembe in občutke, ki so znanilci zgodnjega raka, ker ne vedo, da so lahko nevarne. Drugih pa je raka strah, da ne gredo k zdravniku, ker se boje, da bi jim potrdil sum na raka. Eni in drugi bi se morali zavedati, da rakavo obolenje navadno napreduje in da je vsako čakanje zelo nevarno. V današnji dobi je mogoče raka ozdraviti, zlasti če, če pričnemo z zdravljenjem pravočasno.

Namen in delovanje civilne zaščite

Civilna zaščita je del ljudske obrambe in družbene samozščite. Zakon točno opredeljuje vlogo in naloge civilne zaščite. V civilni zaščiti imajo pravico in dolžnost odločati in delovati vsi delovni ljudje in občani.

Za delo v štabih in enotah civilne zaščite se lahko razporeja delovni ljudje in občani od dopolnjenega 16. do dopolnjenega 60. leta starosti (moški), oziroma ženske do dopolnjenega 55. leta starosti.

Dolžnost obveznika civilne zaščite je v tem, da se usposablja za delo v civilni zaščiti, da sodeluje v reševalnih akcijah ob elementarnih nesrečah, drugih hudih nezgodah in vojnih akcijah.

Da rešuje ljudi in materialne dobrine.

Civilna zaščita se v organizacijskem smislu deli v dva dela:

- enote civilne zaščite, ki so usposobljene in opremljene za zahtevnejše zaščitne in reševalne akcije ter ukrepe

- samozščita je delovanje delovnih ljudi, občanov in enot civilne zaščite pri zaščiti in reševanju ljudi in materialnih dobrin. Občani so dolžni nuditi sredstva in opremo,

orodje s katerim razpolaga, da se uporablja za reševanje in zaščito ljudi ter materialnih dobrin. Pripadniki enot civilne zaščite in ostali občani so dolžni obveščati štab civilne zaščite o kakršnikoli večji nevarnosti, ki preti. Lahko pa obvestijo o tem organe Milice ali odbor za ljudsko obrambo.

V štabe in enote civilne zaščite se ne razporeja:

- osebe v službi v stalni sestavi oboroženih sil;

- vojaški obvezniki, ki imajo vojni razpored;

- pripadniki Milice;

- nosečnice in ženske z otroki do sedem let starosti;

- osebe, ki niso sposobne služiti v civilni zaščiti.

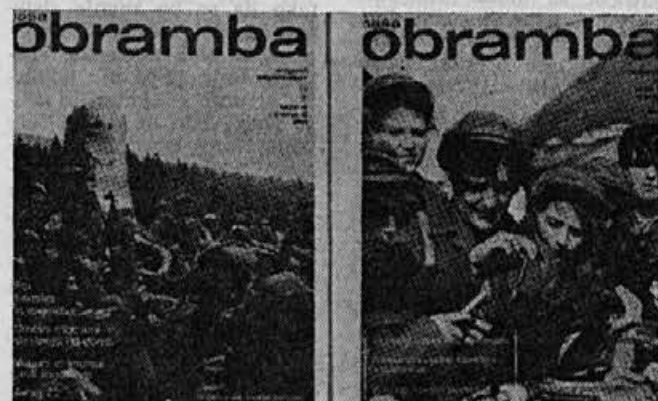
Zdravnice, inženirke, tehnične in druge nujno potrebne strokovnjake, ki imajo otroke stare manj kot 7 let, če sta jim med opravljanjem dolžnosti v civilni zaščiti zagotovljena nega in varstvo njihovih otrok, lahko v vojni razporejo tudi v štabe in enote civilne zaščite.

Ob akcijah usmerjajo in vodijo enote civilne zaščite štabi civilne zaščite.

V zadnjem obdobju je štab CZ krajevne skupnosti Žiri delal na izpopolnjevanju enot civilne zaščite in ukrepov samozščite v krajevni skupnosti in organizacijah združene dela.

Organiziran je bil tečaj prve pomoči za enote CZ. Natisnjeni so bili novi alarmni znaki in razdeljeni v vsako hišo in ustanovo. Predlagan plan materialne opreme za leto 77 za potrebe enot CZ svetu krajevne skupnosti in zboru delegatov krajevne skupnosti Žiri.

Štab za CZ KS Žiri

Naša obramba je slovenska revija, namenjena za obrambno vzgojo najširših ljudskih množic. Glede na obseg in kvaliteto je hkrati najcenejša slovenska revija. Ima visoko mesečno naklado, preko 100.000 izvodov. Ta uspeh je revija dosegla predvsem zato, ker si je prizadevala, da bi bila njena vsebina čim pestrejša in privlačna za mlade in stare, ženske in moške in končno je postala prava družinska revija.

Uredniški odbor in svet revije prilagajajo vsebino tudi programom idejnopolitičnega in splošnega vojaškega usposabljanja rezervnih vojaških starešin, pripadnikov teritorialnih in partizanskih enot, civilne in narodne zaščite, skratka plšejo za vse.

Komisija za obrambno vzgojo KS Žiri priporoča vsem članom kolektiva, družinskim članom, posebno še mlajšim, da revijo naročijo.

Naša obramba izide desetkrat v letu. Cena enega izvoda je 10 dinarjev, letna naročnina je 100 dinarjev. Naročite jo lahko na naslov:

CGP Delo, Tomšičeva 1, 61000 Ljubljana

Od kje šah?

Gotovo vsakdo ve, kaj je šah in vsaj malo pozna tudi šahovsko igro. Verjetno bo marsikoga zanimalo, kako je ta igra nastala in se razvijala vse do današnjih dni. Kljub temu, da je bilo o tem že veliko napisanega, pa morda komu kakšna stvar vendar ni znana.

Zanesljivih virov o nastanku kraljevske igre ni. Z gotovostjo se da trditi, da je nastala nekje v Perziji ali In-

diji. Prvi pisani vir o šahu je s konca šestega stoletja. Omenjen je v perzijskem spevu Karamah. Takrat so igro na

črno-belih poljih imenovali Čaturanga.

Ob prelomu tisočletja so trgovci prinesli šantrandž, perzijsko različico šaha, tudi na staro celino. V takrat manj civilizirani Evropi, je šantrandž postal bolj hazardna igra, medtem, ko je bolj razvitim Arabcem služil kot tekmovalje v umski moči.

Okoli leta 1475 je neki neznan španski reformator dal igri novo vsebino, po tem ko je dal kraljici in lovcu današnjo moč. Ta zamisel je izpodrinila šantrandž in se zlasti razširila v Italiji.

Število šahistov in kvaliteta raven se je vse bolj dvigala. Še posebej pa je mamilo spoznanje notranje lepote v igri na 64 poljih.

1495. leta je bila v Španiji izdana prva knjiga o šahu, ki pa ni več ohranjena. Ohranjeni pa so primerki knjige iz 1497. leta, Španca Lucene, pod naslovom »Kratka navodila in zelo potrebni uvod za učenje igre, s 150 umetnimi končnicami«.

V Rimu je 1512. leta izšla knjiga, katere avtor je bil Portugalec Damian.

V knjigi je bil zlasti pomemben uvodni nasvet, ki so ga danes med osnovna šahovska načela: »ko izbiraš potezo, si je ne smeš zamišljati samostojno, temveč vselej v okviru nekakšnega cilja«.

Ta čas pa je bil šah vse preveč zaprt za zidovi gradov

in meščanskih hiš.

Močan španski igralec, župnik Ruy Lopez de Segura je v dvoboju (1559) premagal najboljšega Italijana, Leonarda di Bona, povratni dvoboj v Madridu (1575) pa izgubil.

Italijanski šahovski vek je trajal do leta 1745, do prihoda Philidoya. Zadnji veliki šahist tega obdobja je bil Giachino Greco. Po njem pa je nastala v svetu šaha, stoletje trajajoča praznina.

Šah se je sicer širil, toda kvaliteten zastoj je bil očiten. V Franciji mu dvor Ludovika XIV. ni bil naklonjen. Tridesetletna vojna v Nemčiji je zavrla kulturni napredek in s tem tudi šah. V Angliji je šah v svojih dramah omenjal še Shakespeare, toda puritanska Anglija je na šah gledala s strogim očesom.

Stoletna tišina je šahu napovedala viharan razvoj. Kraljevsko igro je v svoje roke prevzel, nihče drug kot francoski narod. Ta čas se je šah obogatil še z enim elementom — logiko. Francozi so svoje poslanstvo opravili preko dveh velikih mojstrov Philidorja in Labourdonnaisa.

Duh Philidorja je bil takrat visoko nad vsemi. Ustvarjal je popolnoma sam in iskal nove zamisli. Njegovim sodnikom je zlasti ostala skrivnost njegova igra s kmeti. Ta je privedla do izpopolnitve in tehniki, po drugi stra-

ni pa tudi do zmanjšanja kombinacij.

Labourdrnais se je rodil istega leta (1795), kot je umrl Philidor. Ta je igral prvi pomembnejši dvoboj, neuradno evropsko prvenstvo, v katerem je leta 1834 premagal Irca Mac Donnella. Deset let po njegovi smrti pa je bil leta 1851 v Londonu že prvi mednarodni turnir.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

Tone Eniko

Vsaka poteza v okviru cilja

Žirovski jež

Pred Alpino stoji tabla z našo firmo, ki nam kaže tovarno (pred nosom).

Toda na Trebiji, kjer je križišče in bi resnično potrebovali tako tablo, je pa ni.

Čuvamo naravo, ali kaj?

Sirše zanimanje omogoča večje, boljše razumevanje življenja in razvoja, je bila misel, ki me je prevevala ves čas, ko sem se pogovarjal z dvainpetdesetletnim diplomiranim ekonomistom Stanetom Isteničem.

Že v mladosti je Stane pokazal, da se zanima za ta svet. To so opazili vsi, ki so ga tedaj bolje poznali. Verjetno je to odločilo — šel je v šole.

»Mislim, da je bila takrat volja matere zelo pomembna,« je pribil tako zanesljivo, kar je dalo vedeti, da ne razmišlja prvič o tem.

Druga svetovna vojna je našega rojaka zatekla kot

res ni bila težka. Ze zgodaj me je vlekla organizacija in gospodarstvo. Iz študentskih časov se spominjam najbolj velike solidarnosti med študenti. To je pomagalo, da smo prebrodili vse nepravilike, s tem, da sem prejemal štipendijo.

Končali ste študij — kaj sedaj?

»No, najprej sem se zaposlil v Iskri. Začel sem v komercialni, na področju tržnih raziskav. Občutil sem spopad med dotadnjo miselnostjo administrativnega vodenja gospodarstva in prodirajočimi tokovi sodobnega. Po treh letih je odšel iz Iskre v Projektivno podjetje Kranj, kjer je bil di-

rektor celih 17 let — do leta 1976.

Gradbeništvo, ekonomija, turizem, organizacija, so bila v tem času glavna področja delovanja našega rojaka.

»Poleg množice poslov znotraj delovne organizacije, sem se precej ukvarjal tudi s turizmom.«

Sedaj je tu, na Biroju za gradbeništvo Slovenije, kot samostojni svetovalec za področje projektiranja. Dinamično delo, ki pomeni povezovanje med člani (gradbenimi delovnimi organizacijami), gospodarsko zbornico in tudi širši mi interesi.

Delo zahteva širok pogled na slovensko gradbeništvo, deveto nadstropje, v katerem dela, je tako, zlasti v simboličnem pogledu kar primereno mesto za pogled v slovenski prostor.

Očitno tudi Žiri vidi na obzorju.

»Pametno je, da ohranite vsaj tisto, kar je še ostalo od zgodovine: stare žiri naj bi ostale stare žiri; Dobračeva lepo ohranjeno vaško naselje...

Veliko dela vas čaka, zlasti za ohranitev zgodovinskih vrednot v starih žirih.

Tekst: Nejko Podobnik
Foto: Franc Jesenko

mnoge druge. Mobilizirali so ga v nemško vojsko, v domovino pa se je vrnil s Prekomorsko brigado.

»V letu 1947 sem se vrnil iz vojske. Takoj sem nadaljeval šolanje. Treba je bilo končati gimnazijo, štipendije pa ni bilo, zato sem stanoval kar doma — in hodil na izpite. Tu in tam sem ujel kak priložnostni zaslužek, tako da je za silo šlo.«

In kako, sežem vmes, da ste se odločili prav za ekonomijo? »Odločitev pa

ko leto več: 160, 197 itd. Leta 1963 že na 428 od 574 učencev šole, kar je 75 % vseh učencev.

30. avgusta se je vključila samostojna skupina, ki so jo sestavljali učenci Industrijske čevlarske šole in vajenci drugih podjetij v žirih. Sprva je imela skupina 11, nato 16 čla-

nov. Za to skupino ima največ zaslug Stanko Čar, ki je že leta 1960 opravil izpit za mladinskega gorskega vodnika. Kasneje sta ta izpit opravila še Martin Kopač, Martin Eniko in še nekateri drugi. Zaključne izpite za varstvo narave in gorsko stražo imata Primožič Tone in Luznar Janez.

Planinska zavest prvih mladincev je bila izredna. Koliko časa in truda so vložili v propagando, v pomoč matičnemu društvu, predvsem pa v razna udarniška dela: pri gradnji planinskega doma v Goropekah, dvorane v Zadružnem domu, pri osnovni šoli; pletli so vence za mladinski festival in še in še.

Skromni so bili naši prvi mladinci in z malim zadovoljni, zato jim bodo ostali nepozabni planinski izleti, na katerih so se počutili kot ena sama vesela družina: Krvavec, Porezen, Črni vrh, Blegoš, Črna prst. Enega teh izletov je opisala mladinka Andreja Mlinar v Planinskem vestniku.

Že leta 1961 so se vozili na izlete z avtobusi. Bevkov vrh, Logarska dolina, Triglav, Črna prst, Porezen, Stari vrh in večkrat Blegoš. Nekaj časa so hodile celo vsako nedeljo na Lubnik skupine po 15–20 pionirjev. Odpravili smo se tudi s kolesom ali peš: v Idrijo, v Žirovski vrh — po partizanskih poteh. Zlata izletniška doba je nastopila s uvedbo popustov na avtobusih. Takrat so bili opravljeni najlepši in najdaljši izleti. Tudi porast članstva je bil največji.

Prvi mladinci so imeli tudi lepo razvito dopisništvo v Planinski vestnik, Gorenjski glas in druga glasila. Leta

1960/61 so sodelovali v tekmovalstvu Gore in mladina v počastitev Dneva mladosti in obletnice vstaje. V natečaju za najboljši spis, likovni izdelek ali fotografijo s planinsko tematiko so dosegli 14. mesto v republiškem merilu. Na ta uspeh so bili zelo ponosni, saj so bila pred njimi le društva z mnogo idealnejšimi pogoji kot so bili žirovski. (Tik pred njimi je bila mladina Ljubljana — mesto. V natečaju so dobili 5. mesto v 111. kategoriji za likovno delo in 3. mesto za najbolj množično udeležbo.) Vsi uspehi so bili podkrepljeni še z nagradami, zato je bila zavzetost še večja.

Mladinski odsek planinskega društva se je vsa leta boril s finančnimi težavami. Najhujše je bilo v času gradnje planinskega doma v Goropekah in v letih, ko ni bilo mladinskih popustov na avtobusih. Takrat so dobili podporo nekaterih krajevnih in občinskih organizacij mladine občine Logatec, Rdečega križa občine Logatec, Zveze borcev Žiri, kasneje pa se je v izdatni meri poznala pomoč tovarne Alpina. Vsa leta so se udeleževali množičnih pohodov na 15.000 m ob žici okupirane Ljubljane, tečajev prve pomoči in kasneje tudi planinskih izletov. V povezavi s krajevnimi organizacijami (RK, taborniki, mladimi zadružniki, ŠSDT, ZSMS) so sodelovali pri vseh priložnostnih akcijah krajevnega značaja: štafetah, paradah, udarniških delih in podobnem. Matično društvo pa jim je omogočilo več kvalitetnih predavanj s filmi ali diapozitivi s planinsko tematiko.

Lidija Primožič

Na mladih se gradi

Saj že veste, mladinci v Žirovskem vrhu smo pričeli z gradnjo doma, ki bo nosil naslov po dr. Francetu Prešernu. Ne samo volja do dela, pač pa tudi neka iskrica upanja, da bo dom čimprej stal,

kamenja. Akcija je uspela in sedaj je na gradbišču že kar lep dokaz dela naš mladih.

Ne smemo kloniti zdaj, ko smo se opogumili, vedeti pa moramo, da bo potrebno še veliko truda.

Lokacija mladinskega doma je slikovita

nas je že več nedelj zvalila na gradbišče.

Začetek je vedno najtežji. Z buldožerjem smo izravnali prostor, kjer se bo odslej gradilo. Led je bil s tem prebit, potem pa je sledil dovoz

Upamo, da nam bodo stali ob strani tudi starejši in nam pomagali vsaj z nasveti, pa tudi vzpodbud in pohval bo mo veseli.

Tončka OBLAK

20-letnica mladinskega odseka Planinskega društva Žiri — v znamenju uspehov

Mladinski odsek Planinskega društva Žiri praznuje 20-letnico obstoja, začel je z dvajsetimi mladinci 13. marca

1957. Že naslednje leto je število članov poraslo in sicer na 139 članov (113 pionirjev in 20 mladincev, nato pa vsa-

Pohod na Stol

V našo šolo je prišel planinec iz PD Žiri in nam povedal, da se lahko udeležimo pohoda na Stol. Rekel je, da bodo vzeli 10 učencev iz šole. Nekaj se jih je seveda skesalo, a še vedno nas je bilo dovolj, da smo lahko šli.

Kmalu je prišla sobota, ko naj bi šli na Stol. Prejšnji dan je tudi malo rosilo, a vseeno smo drugo jutro odšli. Peljali smo se s kombijem do Žirovnice pod Stolum, tam smo se dobro oblekli in se kmalu odpravili naprej. Hodili smo v dolgi vrsti po stezah skozi gozd. Kmalu smo se začeli potiti, saj pot ni bila lahka. Šli smo više in više ter kmalu prišli do prvih snežnih

na pohodu, in so bile tako kem snegu. Kmalu smo prišli iz snežnega viharja v Valva zorjevo koč. Bili smo srečni, da se je vse dobro izteklo in da smo se srečno vrnili iz viharja. Tam smo dobili bronasto značko za dokaz, da smo bili na Stolu. Od koč v dolino pot ni bila težka in kmalu smo prišli v Žirovnico in od tam naprej s kombijem v Žiri.

Tradicionalni pohod na Stol je posvečen spominu na hudo borbo 20. februarja 1942. leta, ko so Nemci napadli partizane, ki so se tedaj zadrževali na Stolu. **Gorazd Justin**

Delo odseka PD na osnovni šoli v Žireh

Odsek planinskega društva na šoli vključuje cicibane, pionirje in mladince 8. r. Ob začetku šolskega leta je bilo skupno 238 članov, med

letom pa se je vpisalo še 31 učencev.

Naš program vsebuje organizacijo izletov in pohodov, ter istočasno skrb za vzgojo in izobraževanje mladih planincev. Zadali smo si nalogo, da bomo obiskali hribe v okolici Žirov (med drugim pripravljamo za 27. april pohod po partizanskih poteh v Žirovskem vrhu). Nadaljevali bomo z loško planinsko potjo. V zadnjem letu sta jo dokončali dve cicibanki (Dolinar Irma in Bekš Silvana) in štirje pionirji (Podobnik Matija, Gašperin Maja in Barbara ter Bekš Ljubo). Skupina 7 mladincev se je udeležila pohoda na Stol. Vodja izleta je bil tov. Oblak Franc, kateremu se za vsestransko pomoč pri delu zahvaljujemo.

11. marca smo pripravili proslavo ob 20-letnici delovanja odseka na šoli. Podelili

smo knjižne nagrade za najboljše spise. Učenci so se množično odzvali nagradnemu natečaju in pokazali veliko vnemo za planinstvo; gotovo po zaslugi prejšnjih mentorjev na šoli (Primožičeva, Zakelj) kot tudi vzgoje s strani staršev.

Pripomniti moramo, da uresničujemo program v povezavi s (krajevnim) planinskim društvom v Žireh. Obljubili so nam vsestransko pomoč, tako glede denarja, kot v vodičih za zahtevnejše izlete, česar smo še posebno veseli, saj vemo, da lahko starejši planinci s svojimi izkušnjami in pravilnim odnosom do planinstva zelo vzgojno vplivajo na učence.

Naše geslo je: opazuj in ceni naravo, kajti narava je najboljša učiteljica! upamo, da nam ga je uspelo približati učencem!

Kje je naša zavest, da čuvamo naravo?

krp, ki so se širile po gozdu. Dolge kolone so se vile proti vrhu Stola. Mislili smo, da ne bo tako naporno. Po nekaj urah hoje smo prišli do Valvazorjeve koč, kjer smo se malo okrepčali in zatem odšli dalje. Kmalu smo zagledali veliko strmino. Vrsta se je tedaj tako zgostila, da si se prestopil samo za korak in že si spet stal na mestu. Kmalu smo se tudi mi začeli vzpenjati. Ko smo premagali prvo strmino, smo že zagledali drugo in to se je nadaljevalo vse do vrha. Ko smo se vzpenjali nad nekim skalovjem, so se iz majhnega gozdiča pripodili trije gamsi, drveli so čez skalovje, kakor bi imeli v sebi čarobno moč ki bi jih nosila nad skalovjem. Te živali so se prestrašile množice, ki je bila tega dne

mimo nas že vračal nekdo z vrha, smo ga vprašali, koliko je še na vrh, in on je odgovoril, da je še 20 minut. Po tem smo mislili, da sploh ne bomo prišli na vrha in bomo prej omagali. Končno se je še gaz nagnila bolj poševno in pred seboj smo kar nenkrat zagledali koč. Sele tedaj smo videli, koliko snega je pod nami, saj je bila streha koč zravnan z višino snega. Pri koči smo zamenjali listič, ki smo ga dobili pri Valvazorjevi koči, in odšli v sneg, da bi se malo okrepčali. A bil je tak mrz, da nismo mogli jesti brez rokavic, zato smo se takoj pripravili in odšli nazaj proti dolini. Odšli smo še na vrh Stola in se nato spustili navzdol. Bili smo utrujeni in zato smo se vsedli in se peljali po globo-

Tončka Oblak:

Materine roke

*Predrage materine roke,
kako zelo jih rada imam;
vedno zame je odprta,
dobra materina dlan.*

*Kadar ona me poboža,
mehko kot le ona zna,
zdi se mi kot bi drsela*

*roža,
preko čela mojega.*

*Že naprej bojim se dneva,
ko teh dragih rok ne bo,
nikdar me več ne bo*

*objela,
kruha dala z roko to.*

*Takrat draga mama vedi,
da sem ljubila te srečno
ter oprostila mama meni,
če sem žalila kdaj te*

*prehudo.
Vrata usode mi zaprla,
za vedno bodo pot do te,
ne bodo vzele pa spomina,
na tvoje roke in srce.*

*Mariji Selak, Ljudmili
Grošelj in Zorki Stajer že
limo ob odhodu v pokoj
vse najlepše, predvsem pa
trdnega zdravja.*

Poročili so se:

*Čilka Modic, obrat Žiri
in Jela Cvijan, Subotica
Iskreno čestitamo!*

»DELO ŽIVLJENJE« je glasilo ALPINE tovarne obutve Žiri, Stara vas 23 — n. sol. o., ki ima v svoji sestavi TOZD Obutev Žiri, TOZD Obutev Gorenja vas, TOZD Plastika Žiri, TOZD Maloprodaja in Delovno skupnost skupnih služb.

Ureja ga uredniški odbor:

Ivan Capuder
Martina Gregorač
Majda Jesenko
Vladimir Pivk
Janez Smeh
Alfonz Zajec

Anuška Kavčič — tehnični urednik

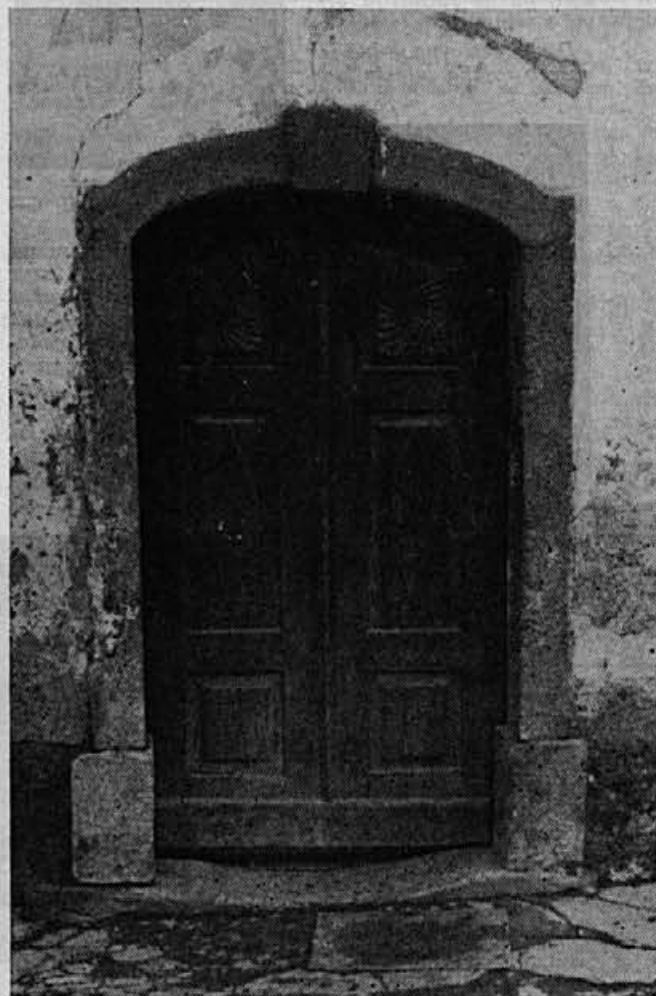
Nejko Podobnik — odgovorni urednik

Izhaja mesečno, naklada 1700 izvodov.

Fotografije: Franc Jesenko

Tisk: Gorenjski Tisk, Kranj

Naša stara arhitektura

LESENA ORNAMENTIRANA VRATA PRI »PETRONU« V ŽIREH

Po obliki kamnitega portala, posebej pa po obliki duri, lahko ta zanimivi arhitekturni člen datiramo v sredo ali drugo polovico 19. stoletja. Ornament na vratih (vsako krilo je razdeljeno v tri polja) je kljub preprostosti zelo zanimiv, ker kaže na starejše simbolne ornamente; v vrhnjem polju je star simbol sonca (vrtinec, svastika), osrednje polje pa poudarja visok romb — star spolni simbol. Seveda pa gre pri teh simbolih samo še za dekorativno shemo brez globlje vsebine.

Tekst: dr. Ivan Sedej
Foto: Marjan Pišljarič

Z otvoritve fotorazstave Brigitte Grošelj